

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
(м. Дніпропетровськ, Україна)

Запорізька державна інженерна академія (м. Запоріжжя, Україна)

Благодійний Фонд Віктора Пінчука (м. Київ, Україна)

Національний авіаційний університет (м. Київ, Україна)

Університет міста Інгольштадт (Німеччина)

Університет Ле Ман (Франція)

Інститут економіки імені Паата Гугушвілі

Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)

Університет професора доктора Асена Златарова (м. Бургас, Болгарія)

Познанський економічний університет (м. Познань, Польща)

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ – 2015:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної конференції

(Дніпропетровськ, 23–24 квітня 2015 р.)

У дев'яти томах

Том 8. Управління економікою підприємства:
національні особливості антикризового управління, облік та аналіз
в системі управління діяльністю підприємств

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2015

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Поляков М. В. – д. ф.-м. н., проф., ректор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, голова оргкомітету;

Смирнов С. О. – д. ф.-м. н., проф., декан економічного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Гринько Т. В. – д. е. н., проф., зав. кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Коваленко О. В. – д. е. н., проф., зав. кафедри економіки підприємств Запорізької державної інженерної академії;

Ложачевська О. М. – д. е. н., проф., зав. кафедри міжнародної економіки Інституту економіки та менеджменту Національного авіаційного університету;

Жан-Паскаль Гайант – доктор, проф., декан факультету Права, Економіки і Менеджменту Університету Ле Ман (Франція);

Гюнтер Швайгер – доктор, проф. Університету міста Інгольштадт (Німеччина);

Абесадзе Р. Б. – д. е. н., проф., директор Інституту економіки імені Паата Гугушвілі Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі;

Дімітров І. – доктор, проф. Університету професора доктора Асена Златарова;

Яцек Лучак – доктор, проф. Познанського економічного університету;

Скрипник Н. Є. – к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Е 45 Економіка і менеджмент – 2015: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 квіт. 2015 р. : у 9 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2015.

ISBN 978-617-645-197-6

Т. 8 : Управління економікою підприємства: національні особливості антикризового управління, облік та аналіз в системі управління діяльністю підприємств. – 2015. – 96 с.

ISBN 978-617-645-205-8

У збірнику надруковано наукові праці Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 23–24 квітня 2015 року в Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара.

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 336
ББК 65.01

ISBN 978-617-645-197-6
ISBN 978-617-645-205-8 (Т. 8)

© Авторський колектив, 2015

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Антохіна Ю. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОПЛАТА ПРАЦІ ЯК ОСНОВНИЙ ФАКТОР МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Основою трудової мотивації працівників є матеріальні потреби. Матеріальні потреби – це сукупність матеріальних благ, що мають речову форму, які представляють собою основний стимул людини до праці. Різновидом матеріальних благ є житло, меблі, побутова техніка, транспортні засоби, одяг та взуття, продукти харчування, предмети культури, відпочинок і розваги. Основним джерелом придбання матеріальних благ для населення є заробітна плата. Звідси висновок: оплата праці є найважливішим мотиваційним стимулом до праці, основними показниками якого є висока заробітна плата, винагорода за кінцевий результат, премії за підсумками періоду, за вислугу років, за особливі досягнення тощо.

Застосування економічних стимулів вимагає ретельної розробки системи нормування, обліку та оцінки роботи кожного співробітника. Щоб оплата праці мотивувала працівника належним чином, вона має об'єктивно враховувати його внесок часу та енергії в результати роботи. Матеріальне стимулювання в значній мірі забезпечується через організацію зарплати, яка включає: визначення форм і систем оплати праці працівників підприємства; розробку системи основної і додаткової заробітної плати; розробку критеріїв і визначення розмірів доплат за окремі досягнення працівників; обґрунтування показників та системи преміювання працівників.

Важливе значення для визначення розміру зарплати має об'єктивна оцінка роботи того чи іншого працівника. Розрізняють пряме і опосередковане економічне або матеріальне стимулювання роботи.

До прямих методів матеріального стимулювання діяльності персоналу відносять:

- основну заробітну плату (посадовий оклад, тарифна ставка);
- додаткову заробітну плату;
- неявну заробітну плату (пільги);
- участь у прибутках організації (бонуси);
- премії.

Оплата праці вважається основним мотивом трудової діяльності. Вона забезпечує зв'язок між процесом праці, її важливістю, складністю і результатами. Здійснюється цей зв'язок шляхом встановлення посадової заробітної плати і тарифних ставок для персоналу.

Додаткова заробітна плата дозволяє врахувати складність і кваліфікацію праці, суміщення функцій, понаднормову роботу. Вона включає доплати або надбавки до окладу за кваліфікацію, складні й особливі умови роботи, за стаж роботи. Розрізняють такі основні види доплат і надбавок:

- трудові доплати: за результативність і службові обов'язки (за виконання управлінських функцій, особливих завдань і виконання службових обов'язків, за кваліфікацію);
- компенсаційні надбавки: територіальна, житлова і транспортна.

Неявна заробітна плата – гнучка система пільг для працівників підприємства. Це можуть бути встановлені для своїх працівників знижки (до 10–50%) на продукцію, що випускається підприємством. Підприємства надають своїм співробітникам кошти для проведення відпочинку та дозвілля (безкоштовні або частково оплачувані путівки), кредити на купівлю житла, автомобілів, земельних ділянок тощо.

Участь у прибутках організації передбачає можливість виплат з прибутку або доходів підприємства тим працівникам, чий внесок у формування прибутку був найбільш вагомим і очевидним. Суть бонус-форми винагороди полягає в участі персоналу в прибутку попередніх років (близько 25% річного доходу

працівника). Перевага бонусів в тому, що вони враховують реальний внесок кожного працівника, а їх виплата спонукає працівників до високопродуктивної праці, оскільки при розрахунку враховуються реально досягнуті результати конкретного працівника.

Премії пов'язують результати праці як окремого працівника, так і всього підрозділу з основним економічним показником діяльності підприємства – прибутком. Показники преміювання повинні відповідати цілям організації, бути диференційованими, орієнтованими на реальний внесок працівника, гнучкими, ясними і справедливими.

Опосередковане матеріальне стимулювання роботи полегшує отримання матеріальних виплат і включає такі найпоширеніші методи: скорочення тривалості робочого дня; збільшення тривалості відпустки; встановлення гнучкого робочого графіка; надання відгулів за понаднормову роботу або роботу у святкові та вихідні дні; медичне та особисте страхування, лікування, диспансеризацію; надання службового житла, персонального автомобіля; надання безкоштовних товарів і послуг, спеціального одягу тощо.

Численні спостереження і дослідження показують, що матеріальне стимулювання відіграє найбільш істотну роль для рядових виконавців, а для керівників та спеціалістів більшу вагу мають такі мотиви, як статус, влада, можливість самовираження. Вони зазвичай представляють для службовців більшу цінність, ніж еквівалентний розмір заробітку. Але й матеріальні стимули відіграють важливу роль: навіть у процвітаючих західних фірмах частка заробітної плати в доходах менеджерів і службовців становить близько 70%.

Список використаних джерел:

1. Різник В. В. Сучасні тенденції мотивації праці управлінського персоналу / В. В. Різник // Економічний вісник університету. – 2010. – №15/1. – С. 58–62.
2. Яценко О. І. Організація ефективної системи матеріального стимулювання праці / О. І. Яценко, А. О. Шевцова // Науковий вісник НЛТУ. – 2006. – Вип. 16.1. – С. 284–289.
3. Травин В. В. Менеджмент персонала підприємства / В. В. Травин, В. А. Дятлов. – М. : Дело, 2000. – С. 141.

К. е. н. Височан О. С.

Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)

АБЕРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Інформація, яка при русі від джерела до приймача, проходить через систему фільтрів бухгалтерського обліку може піддаватися аберації, тобто відхиленню від напрямку, за яким вона рухалася б за умови існування ідеальної облікової системи. Оскільки побудувати ідеальну у всіх відношеннях систему бухгалтерського обліку неможливо в принципі, явище аберації присутнє завжди.

В ідеалі, через призму бухгалтерського обліку проходять інформаційні потоки з одного чи кількох джерел, опрацьовуються системою обліку та через гомогенні (концентричні) напрямляючі спрямовуються на вирішення конкретних прикладних задач. Фактично, така ситуація є лише наслідком процесу мисленнєвого конструювання певних уявлень про систему обліку, яка не існує в дійсності хоча б тому, що неспроможна вирішити абсолютно всі проблеми, які виникають в діяльності господарюючого суб'єкта.

Основними видами відхилень від облікових норм, спричиненими рухом інформаційних потоків є: дефокусування, сферична аберация, коматична аберация, дисторсія, астигматизм та викривлення потоку (по аналогії з п'ятьма аберациями Філіпа Людвіга фон Зейделя).

Дефокусування не є наслідком порушення концентричності інформаційних потоків. Виникає вона внаслідок зміни в часі просторових відносин структурних елементів системи управління підприємством. Тобто дефокусування, пов'язане, в першу чергу, з втратою актуальності даними, які надаються користувачу через модифікацію станів об'єктів системи, розгорнуту в часі чи зміну самого змісту запиту. Попри те, що при такому викривленні інформаційний запит формально задоволено, однак корисність наданої інформації залишається низькою. Основними методами мінімізації негативних наслідків такого роду аберации є два:

1) штучне фіксування стану системи на певний час, тобто мінімізація впливу її функціональних змін на інформаційні потоки. Хорошим прикладом є періодична фінансова звітність, яка є своєрідною «миттєвою фотографією» фінансового стану підприємства на конкретний момент часу. Однак в силу динамізму системи управління підприємством, така методика далеко не завжди є ефективною;

2) мінімізація часу на опрацювання запиту, обробку необхідної інформації та передачу її користувачу. З розвитком сучасних інформаційних технологій в сфері бухгалтерського обліку цей варіант видається пріоритетним. Однак, оскільки через зрозумілі об'єктивні причини, час на підготовку відповіді на запит неможливо зменшити до нуля, певне дефокусування обліково-інформаційних потоків присутнє завжди.

Сферична аберація пов'язана з порушенням концентричності обліково-інформаційних потоків. Важливим її наслідком є виникнення так званого «кільця розсіяння», яке включає частково опрацьовану інформацію вторинного характеру, своєрідний «інформаційний напівфабрикат», який хоча й не відповідає повністю запиту, однак містить всі необхідні дані для його задоволення в подальшому. Від діаметра такого кільця залежатиме час, який витратить користувач на припасування отриманої інформації під власні потреби.

Коматична аберація проявляється при зміщеннях обліково-інформаційних потоків від отримувача. Фактично, при такій ситуації користувач взагалі не отримує відповіді від бухгалтерії на свій запит, інформаційний потік проходить повз нього. Не виключено, що адресатом стає інший структурний підрозділ підприємства. Основними причинами є порушення комунікаційних зв'язків, відсутність чітких функціональних обов'язків в окремих працівників, допущені порушення при формуванні графіку документообігу тощо.

Дисторсія спостерігається при порушенні відповідності отримуваної користувачем інформації із реальним станом об'єкта, процесу чи явища. Ідеальної точності інформації іноді досягнути буває важко, саме тому в практиці бухгалтерського обліку існує поняття «межа суттєвості». Похибки в бухгалтерському

обліку існують завжди (хоча б через наявність похибок округлення), тому система обліку в більшості випадків не вважається ідеально ортоскопічною. Найкращий метод боротьби з обліковою дисторсією – належна організація внутрішнього контролю та (за необхідності чи вимоги законодавства) проведення аудиту.

Оскільки в системі передачі інформації є як передавач, так і отримувач, не всі аберації інформаційного потоку, пов'язані з бухгалтерською службою. Астигматизм є дефектом сприйняття, коли порушена доступність інформації через неузгодженість її семантичної форми з тезаурусом користувача. Фактично, проблемою є невміння, непідготовленість персоналу до розуміння економічного змісту бухгалтерських звітів. Дуже важливим є сенс поняття « правильна форма астигматизму» та визначення її величини для конкретного суб'єкта господарювання. Скажімо, для керівництва підприємства не настільки принциповим є розуміння методики заповнення Звіту про обсяги реалізованих туристичних путівок, скільки вміння аналізувати доходи від такої реалізації та співставляти їх із понесеними витратами. Розширене пізнання астигматизму дає дослідження типу інформації, щодо якої є дефект сприйняття в отримувача. Для цього необхідним є проведення тестового опитування.

Викривлення потоку інформації є ще одним видом порушення, при якому цінність інформації зменшується через її недостовірність. Наявність такої інформації заважає сфокусувати її на вирішенні конкретної задачі через нерівномірність прикладної цінності. Її причини можуть бути як об'єктивними (дезінформація), так і суб'єктивними (ненавмисне викривлення). З іншої сторони частина повідомлення може невірно трактуватися або упускатися вже самим отримувачем через недосконалість засобів її фіксації.

В реальних облікових системах спостерігається комбінація декількох видів аберацій, тому їх аналіз і виправлення є достатньо складною науковою задачею. Основним методом її вирішення є штучний прийом, який полягає у виділенні з метою аналізу окремих видів аберацій. Негативні наслідки аберації можна зменшити, однак їх неможливо принципово усунути повністю.

Гаркуша К. С.

Сумський національний аграрний університет (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ПОДАТКІВ В ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

На сьогоднішній день, питання обліку податку на додану вартість стає дедалі актуальнішим, оскільки, податкове законодавство змінюється майже щодня. В Україні на підприємствах, згідно чинного законодавства, кожна операція з надходження та вибуття виробничих запасів супроводжується документами з обліку податку на додану вартість, у тому випадку, якщо дане підприємство є платником цього виду податків.

Даний вид податку сплачується підприємствами-платниками, у встановленому чинним законодавством порядку. На сьогодні, згідно з Податковим Кодексом України, діє дві ставки податку на додану вартість – 20% та 0% [1].

Згідно зі змінами до Податкового кодексу України, введених в дію Законом України від 28 грудня 2014 року №71-VIII, що стосувалися частини формування податкового кредиту, з урахуванням норм Кодексу, що нещодавно набрали чинності, з 1 січня 2015 року, слід зазначити, що загальні засади формування податкового кредиту залишилися без змін. Але деякі зміни податкового законодавства все ж таки торкнулися даної ланки обліку.

Основним документом з обліку податків є Податкова накладна. Згідно з попередньою редакцією Кодексу, всі податкові накладні, складені у податкових періодах 2014 року могли бути включені до складу податкового кредиту, але не пізніше грудня 2014 року. Платники, які не включили податкові накладні, складені до 1 січня 2015 року, до складу податкового кредиту відповідних періодів, можуть реалізувати своє право на його формування. Шляхом подання уточнюючих розрахунків за відповідні звітні періоди з урахуванням пункту 198.2 статті 198 розділу V Податкового Кодексу. Дані норми стосуються податкових накладних, складених як в електронному, так і в паперовому вигляді. А також, для зареєст-

рованих в Єдиному реєстрі податкових накладних та для накладних, що за попередніми правилами не підлягали реєстрації. Можливість надання уточнюючих розрахунків є позитивним моментом у податковому законодавстві, оскільки, дані зміни були внесені 28 грудня 2014 року. Це позбавляло можливості підприємства надати документи з оподаткування вчасно, що стало б причиною позбавлення підприємств права на оформлення податкового кредиту.

Станом на 31 грудня 2014 року до складу податкового кредиту могли бути включені податкові накладні, складені не раніше 1 січня 2014 року. До уточнюючих розрахунків, які подаються до уточнюючого органу з метою включення до складу податкового кредиту таких податкових накладних, не можуть бути включені податкові накладні з датою складання до 1 січня 2014 року. Винятком є лише ті накладні, які включаються до складу податкового кредиту за фактом оплати платниками податку, що формують податковий кредит за касовим методом.

Починаючи з 1 січня 2015 року, всі податкові накладні та коригування, складені з 1 січня 2015 року подаються платниками податку виключно у електронному вигляді. У тому числі і ті, що які складені за операціями з постачання товарів, які звільнені від оподаткування, не видаються покупцю, складені за щоденними підсумками операцій. Що стосується операцій з постачання товарів та послуг, які не є об'єктом оподаткування, або місце постачання яких визначено за межами митної території України, податкові накладні не складаються [2]. Це дасть змогу підприємствам, швидше передавати інформацію зі сплати податку на додану вартість до органів фіскальної служби.

Згідно зі змінами до Кодексу, зазначеними в Листі Державної фіскальної служби України «Про податок на додану вартість» від 17.05.2015 року №5292/7/99-99-19-03-02-17, податкові накладні, складені з 1 січня 2015 року, зареєстровані в Єдиному реєстрі податкових накладних, включаються до складу податкового кредиту того звітного періоду, на який припадає їх складання. При цьому, податкові накладні, складені з 1 січня 2015 року, зареєстровані в Реєстрі, з порушенням терміну їх реєстрації, але не більше ніж 180 календарних днів з дати

їх складання, відносяться до податкового кредиту за звітний податковий період, в якому податкову накладну зареєстровано в ЄРПН. Податкові накладні, не зареєстровані в Реєстрі протягом 180 календарних днів з дати їх складання, не можуть бути підставою для формування податкового кредиту. Тобто якщо постачальник не зареєстрував протягом 180 календарних днів податкову накладну, то він автоматично втрачає право на податковий кредит. Дані нововведення допоможуть урегулювати конкретні строки для подання податкових накладних та зменшення податкових заборгованостей перед бюджетом.

При формуванні платником податкового кредиту за касовим методом, отримана ним податкова накладна включається до складу податкового кредиту того звітного періоду, в якому відбулася оплата запасів, при постачанні яких була складена така накладна. Таким платникам податку надано право на формування податкового кредиту протягом 60 календарних днів з дати списання коштів з їх банківського рахунку. Дане правило стосується накладних, які були складені до 1 січня 2015 року, а також, до податкових накладних, складених після 1 січня 2015 року [2].

Таким чином, можемо констатувати, що прийняття змін до податкового законодавства, зокрема, в частині формування податкового кредиту, дасть змогу оптимізувати оподаткування на підприємствах України. В той же час, забезпечить вчасне та правильне надходження платежів з податку на додану вартість до Державного бюджету України, зменшить заборгованості підприємств з видатків до бюджету.

Список використаних джерел:

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Про податок на додану вартість: Лист Державної фіскальної служби України від 17 лютого 2015 р. № 5292/7/99-99-19-03-02-17: [Електронний ресурс] // Все про бухгалтерський облік : офіційний веб-сайт. – Режим доступу. – <http://www.vobu.com.ua/ukr/legislations/view/704>

Герасимова В. Б.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних кризових умовах соціально-економічної системи, постає питання постійного пошуку нових шляхів підвищення ефективності виробництва, впровадження прогресивних форм управління та користування ресурсами. В економічному плануванні діяльності підприємств існує гостра необхідність у більш раціональному використанні матеріальних ресурсів. Для цього попередньо потрібно проводити не лише аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами, але й оцінку ефективності їх використання. На підприємствах нерідко через недбалості та недоліки системи менеджменту фінансові результати значно погіршуються саме через перевитрату або значну втрату наявних у розпорядженні ресурсів. Отже, в умовах постійного зростання цін та жорсткої обмеженості ресурсів також є необхідним пошук найбільш ефективних їх комбінацій щодо використання.

Необхідно зазначити, що підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства зумовлює також і підвищення ефективності господарської діяльності в цілому, що є першочерговим та пріоритетним завданням будь-якого підприємства. Ці питання розглядалися багатьма вітчизняними та закордонними вченими, зокрема: І. О. Бланком, В. М. Колотом, В. В. Пастуховою, А. О. Познанською, І. О. Чорною та ін.

Раціональне використання матеріальних ресурсів – це доцільне обґрунтоване їх використання, їх витрати на рівні мінімуму при виробництві одиниці продукції. У загальному вигляді економія матеріальних ресурсів – це підвищення їх рівня корисного використання, яке виражається у зниженні питомої витрати матеріалів на одиницю споживчого ефекту, котрий одержують у результаті раціонального споживання матеріальних ресурсів [1, с. 122].

Отже, умовою функціонування та постійного розвитку будь-якого підприємства є стабільна забезпеченість матеріальними ресурсами та ефективне їх використання. При проведенні аналізу матеріальних ресурсів потрібно визначати резерви підвищення ефективності їх використання на підприємстві.

Основними етапами аналізу використання матеріальних ресурсів є наступні:

- оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів;
- оцінка динаміки матеріальних витрат;
- оцінка впливу ефективності використання матеріальних ресурсів на величину матеріальних витрат [1, с. 123].

У процесі використання матеріальних ресурсів відбувається їх трансформація у матеріальні витрати, тому економне використання сировини, палива, матеріалів сприяє зниженню собівартості продукції. До основних узагальнюючих показників використання матеріальних ресурсів відносять: матеріаломісткість, матеріаловіддачу, питому вагу матеріалів у собівартості продукції.

Головним критерієм оптимального використання ресурсів на підприємстві має бути економічність, тобто максимальна мінімізація витрат, пов'язаних як з придбанням, так і зі транспортуванням та зберіганням сировини та матеріалів, напівфабрикатів та інших видів виробничих запасів, а також мінімізація залишків таких ресурсів як: незавершене виробництво, готова продукція та дебіторської заборгованості.

Для оцінки впливу ефективності використання матеріальних ресурсів на величину матеріальних витрат порівнюють отриманий ефект із витратами або ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту. Для встановлення причин зміни ефективності витрат проводиться факторний аналіз ефективності витрат основної діяльності з урахуванням системи показників [2, с.249].

Однією із головних проблем на даному етапі є необхідність розробки обґрунтованих норм та нормативів за кожним з елементів, проте лише за цієї умови можливо досягти скорочення витрат та прискорення оборотності матеріальних ресурсів підприємства. Безперечно, що раціональне та ощадливе використання

ресурсів є одним із дієвих заходів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Пріоритетними напрямками стратегічної роботи підприємства, щодо ефективного управління матеріальними ресурсами, має бути розробка конкретних заходів підвищення ефективності їх використання, серед яких можливо виділити наступні:

- економічно обґрунтоване встановлення норм та нормативів;
- встановлення прямих і постійних взаємозв'язків з постачальниками сировини і матеріалів, пошук безпосередньо виробників сировини і матеріалів у якості постачальників;
- зменшення вартості придбання за рахунок закупівлі за оптовими цінами або пошук більш дешевих аналогів; повторне використання відходів у виробництві;
- перехід до безперервного здійснення виробничих процесів;
- залучення працівників підприємства до постійного пошуку та реалізації заходів із раціонального використання ресурсів на всіх етапах життєвого циклу продукції, створення ефективної системи економічних санкцій та заохочень, формування стійкої мотивації працівників до раціонального використання ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Макаренко О. І. Критерії економічної ефективності роботи підприємства в умовах антикризового управління / О. І. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №7. – С. 121–125.
2. Остапова Г. М. Логістичні підходи до управління матеріальними запасами промислового підприємства / Г. М. Остапова, К. М. Сиваш // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2014. – № 1. – С. 247–251.

Єрмаков М. С.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Забезпечення прибутковості підприємства – основна мета діяльності будь-якого комерційного підприємства. Сутність прибутковості визначається економічним станом підприємства і його позиціонуванням на ринку. Основою забезпечення прибутковості є якісний розвиток підприємства, який має свої оціночні параметри, серед них ключовим є прибуток, точніше показник якості прибутку підприємства. Якість прибутку підприємства визначається як узагальнена характеристика структури джерел формування прибутку. Висока якість прибутку підприємства характеризується зростанням обсягів реалізації продукції та зниженням рівня операційних витрат.

У прибутку відображається виконання таких важливих якісних показників, як підвищення продуктивності праці, зниження собівартості та підвищення якості продукції, використання виробничих фондів. Прибуток є основним джерелом розширення основних і оборотних фондів, дієвим фактором, який стимулює до досягнення якомога вищих показників виробництва [1].

Управління прибутком підприємства можна визначити як сукупність фінансово-правових та організаційно-технічних механізмів та методів прогнозування, планування та контролю доходів та витрат підприємства з метою забезпечення оптимального рівня рентабельності суб'єкта в довгостроковій перспективі, а також досягнення інших цілей корпоративної стратегії, та представляє собою процес розробки та прийняття управлінських рішень по всіх основних аспектах його формування, розподілу та використання на підприємстві.

Для забезпечення стійкого росту підприємства необхідно постійно здійснювати ефективні заходи щодо максимізації прибутку. Серед них виділяють такі [2]:

1. Планування – якщо план із прибутку складено на належному рівні, професійно і грамотно, підприємство має змогу правильно визначити обсяг платежів

у державний бюджет і суму прибутку, що залишається в його розпорядженні з метою створення фінансової бази для розвитку діяльності, необхідних витрат на розвиток соціальної сфери, матеріальне заохочення праці.

2. Приділення належної уваги якості продукції.

3. Постійний пошук резервів зростання.

4. Підтримання належного рівня ділової репутації (одержувати додатковий прибуток і підвищувати рентабельність підприємству дозволяє висока ділова репутація, що, перш за все, залежить від своєчасності виконання усіх зобов'язань перед постачальниками та замовниками).

Основними способами збільшення прибутку у довгостроковому періоді можуть бути такі [3]:

1. Дії, що спрямовані на збільшення частки ринку в існуючих сегментах (такими діями можуть бути: створення додаткових властивостей для продукції, що виготовляється, підвищення якості обслуговування покупців, усунення конкурента).

2. Дії, спрямовані на вироблення нової конкурентної стратегії.

3. Проникнення в нові сегменти ринку.

Управління формуванням прибутку підприємства має бути спрямоване на максимізацію розміру позитивного фінансового результату шляхом підвищення обсягів його діяльності, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази та системи управління суб'єктом господарювання загалом.

По мірі формування, прибуток підприємства розподіляють та використовують, зокрема спрямовують на роботи по створенню, освоєнню та впровадженню нової техніки; на удосконалення технології та організації виробництва; на модернізацію обладнання; покращення якості продукції; технічне переобладнання.

Політика управління розподілом прибутку підприємства повинна відображати основні вимоги загальної стратегії розвитку підприємства, формувати

необхідні обсяги інвестицій, а також забезпечувати матеріальні інтереси власників і працівників.

Необхідно відзначити, що система управління прибутком неодмінно має перегукуватися з системою управління підприємства в цілому, адже управлінські рішення на рівні підприємства в будь-якому разі впливають на рівень прибутку, який в свою чергу є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства.

Отже, основними шляхами покращення структури формування та розподілу прибутку підприємства є визначення пріоритетного напрямку використання прибутку, що зумовить майбутній розвиток підприємства, проведення економічного аналізу динаміки та факторів отриманого прибутку, виявлення резервів, що буде сприяти максимізації прибутку, а також ефективному плануванню формування, розподілу та використання прибутку на наступні періоди.

Список використаних джерел:

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – К. : Знання-Прес, 2009. – 299 с.
2. Гуменюк І. В. Формування та шляхи підвищення прибутку підприємства [Електронний ресурс] / І. В. Гуменюк. – Режим доступу : <http://intkonf.org/gumenyuk-iv-formuvannya-ta-shlyahi-pidvischennya-pributku-pidpriemstva>
3. Петренко М. В. Шляхи підвищення прибутковості підприємства машинобудівної галузі України / М. В. Петренко, А. С. Кратченко // Наукова періодика. – 2011. – №2. – С. 16–24.

Жужгов М. І.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Управління витратами – найважливіший елемент системи менеджменту. Управління витратами на виробництво і реалізацію продукції багато в чому визначає ефективність діяльності підприємств. Від рівня і динаміки витрат залежать кінцеві результати діяльності підприємств, прибуток і рентабельність,

а для окремих товарів, разом з їх якісними характеристиками, залежить їх конкурентоспроможність. Необгрунтований і неконтрольоване зростання витрат – одна з найбільш актуальних проблем більшості компаній. Для її вирішення необхідна чітка програма управління витратами. Її послідовне здійснення призведе не тільки до зниження витрат, але й істотно підвищить ефективність роботи.

Дослідженню питань управління витратами на підприємстві значну увагу приділяли такі вітчизняні вчені як: П. Й. Атамас, І. А. Білоусова, О. С. Бородкін, Н. М. Гудзенко, М. Я. Дем'яненко, Ю. С. Цал-Цалко, М. С. Пушкар та інші.

Метою кожного підприємства є розробка заходів щодо зниження витрат виробництва. Для цього підприємству необхідно впроваджувати і вдосконалювати систему управління власними витратами.

Потреба в детальному обліку і аналізі витрат виникає найчастіше напередодні і під час кризових етапів у розвитку компанії, або при вичерпанні зовнішніх резервів підтримки конкурентоспроможного становища на ринку. Серед проблем, які впливають на створення подібної ситуації, найчастіше називають: високу залежність від постачальників сировини та витратних матеріалів; унікальність показників оцінки якості, виробничої придатності сировини і готової продукції (сортність, жирність в молочній галузі, вид у зерновій та м'ясній галузях тощо); високу залежність від якості сировини та виробленої продукції; підвищені вимоги з боку контролюючих органів до якості виробленої продукції; тривалість виробничого циклу; високі ризики, пов'язані із залежністю від погодних умов; нерівномірність виробництва і високу залежність від сезонності тощо [1].

Вирішити ці проблеми шляхом заповнення «білих плям» (відсутності даних для прогнозування витрат виробництва) в обліку витрат корисної та об'єктивної інформації про поточний стан підприємства і покликана система управління витратами.

Як і при створенні будь-якої управлінської структури, процесу створення системи управління витратами передують діагностичні дослідження, в ході яких належить [4]:

1. Визначити центри фінансової відповідальності (ЦФВ) і місця виникнення витрат (МВВ) – тобто, на якій ділянці або підрозділі виробництва виникають витрати, і хто несе відповідальність за їх розмір.

2. Визначити види витрат для кожного підрозділу і компанії в цілому.

3. Визначити вимоги до плану рахунків.

4. Вивчити аналітичні дані на найнижчому рівні деталізації витрат і доходів.

5. Сформувати довідники аналітики по МВВ, ЦФВ, видами витрат і доходів, план рахунків.

6. Сформулювати вимоги до процесів обліку в контексті їх подальшої автоматизації.

Система управління витратами повинна забезпечувати [3]:

– орієнтацію всіх підрозділів і персоналу на найбільш раціональне використання ресурсів;

– оперативну та достовірну інформацію про реально сформовані витрати і їх зіставлення з нормативами, з витратами конкурентів;

– створення передумов для забезпечення підприємству цінової конкурентної переваги;

– об'єктивну оцінку діяльності кожного підрозділу, центру відповідальності в частині ефективного використання ресурсів;

– оцінку обґрунтованості витрат на виробництво і реалізацію продукції, їх відповідності реальним умовам діяльності підприємства, об'єктивним можливостям організації;

– взаємозв'язок управління витратами з усією системою менеджменту підприємства, бюджетів витрат – з усіма розділами бізнес-плану підприємства опис поточного стану процесів, процедур і документообігу на підприємстві.

Система управління витратами передбачає поєднання, взаємозв'язок різних методів – насамперед, нормування, бюджетування та управлінський облік за провідної ролі нормативного методу управління витратами [2]. При відсутності на підприємстві системи норм і нормативів, чіткого порядку їх розробки, контролю за дотриманням та аналізу відхилень від норм управління витратами

система управління носить декларативний характер і не робить істотного впливу на ефективність використання матеріальних, енергетичних та інших ресурсів.

Варто наголосити, що система управління витратами повинна впроваджуватися на комплексній основі, забезпечуючи взаємозалежне вирішення поставлених завдань. Тільки такий підхід буде сприяти стрімкому зростанню економічної ефективності роботи підприємства.

Таким чином, дієве управління підприємством можливо лише в тому випадку, якщо на ньому створена дієздатна система управління витратами, яка дозволяє робити висновки про взаємозв'язки між підрозділами та відповідними вартісними показниками, враховує використання ресурсів і попереджає виникнення невиправданих витрат.

Список використаних джерел:

1. Абдукаримов И. Т. Оценка и анализ производственных затрат и их роль в эффективном управлении предпринимательской деятельностью / И. Т. Абдукаримов, Л. Г. Абдукаримова // Финансы: планирование, управление, контроль. – 2011. – № 4.
2. Вахрушина М. А. Бухгалтерский управленческий учет / М. А. Вахрушина. – М. : Омега-Л, 2011. – 570 с.
3. Владымцев Н. В. Формирование системы бюджетирования компании: внутренний регламент и иерархия центров финансовой ответственности / Н. В. Владымцев, А. С. Денисова // Экономический анализ: теория и практика. – 2008. – № 6. – С. 47–50.
4. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навч. посіб. для студ. вузів / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : Центр навчальної літератури, 2002. – 655 с.

Заморенний Я. Р.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки метою будь-якої діяльності є одержання максимально можливого прибутку, а тому впевнено можуть розбудовувати свою виробничо-господарську діяльність тільки ті підприємства, які отримують від неї найвищий економічний результат. Ті ж підприємства, які працюють неефективно,

з низьким рівнем рентабельності або й взагалі збитково, нежиттєздатні. Вони неминуче розоряються й припиняють своє існування. Щоб цього не допустити необхідно виявляти та включати в роботу підприємства резерви, раціонально та ефективно використовувати матеріальні, трудові та фінансові ресурси тощо.

Зміст категорії ефективність складний та багатогранний, і не існує єдиного визначення цього поняття. Категорія «ефективність» на рівні підприємства характеризує зв'язок між величиною отриманого результату (ефекту) його діяльності й кількістю інвестованих або витрачених у виробництві ресурсів.

В Україні функціонують тисячі підприємств різних форм власності, які працюють на принципах господарської самостійності, матеріальної зацікавленості в результатах фінансово-господарської діяльності та матеріальної відповідальності за ці результати. При цьому діяльність підприємств не може здійснюватися безконтрольно, без відповідної діагностики, тому що в роботі підприємств можуть мати місце різні недоліки, помилки, невикористані резерви, що в цілому знижують ефективність діяльності.

Відомо, що оцінка ефективності діяльності підприємств здійснюється за допомогою різних аналітичних прийомів з урахуванням специфіки виробництва, його організації на конкретному підприємстві [1, с. 34]. Сама проблема підвищення ефективності господарської діяльності суб'єктів господарювання завжди посідала важливе місце серед актуальних проблем економічної науки. Зацікавленість нею існує на різних рівнях управління економікою – від власників приватного підприємства до керівників держави. Необхідність оцінки ефективності діяльності підприємства визначається значною роллю процесу регулювання ефективності в розвитку підприємства та гармонійному забезпеченні інтересів його власників, персоналу та держави. Аналіз ефективності господарської діяльності підприємства – це процес дослідження та визначення умов її здійснення і результатів з метою виявлення резервів.

Власне, визначення ефективності діяльності полягає в оцінці результатів діяльності підприємства з урахуванням витрат, що дали змогу одержати ці ре-

зультати. Процес виробництва здійснюється через поєднання факторів виробництва: засобів праці (основні засоби), предметів праці (оборотні засоби), робочої сили (трудові ресурси). Крім того, на виробництво впливають також певні організаційні, управлінські, технологічні та інші фактори. Тож за оцінку витрат логічно взяти оцінку всіх перелічених ресурсів. Отже, ефективність підприємства – це комплексна оцінка кінцевих результатів використання необоротних і оборотних активів, трудових і фінансових ресурсів та нематеріальних активів за певний період часу [3, с. 499].

Ефективність підприємства значною мірою залежить від управління його діяльністю. В багатьох випадках підвищення ефективності підприємства є наслідком удосконалення управління ним. До основних методів управління відносяться економічні та організаційні.

1. Економічні методи управління – це методи, які реалізують матеріальні інтереси участі людини у виробничих процесах (будь-якій іншій діяльності) через використання товарно-грошових відносин.

2. Організаційні методи управління – це комплекс способів і прийомів впливу на працівників, що ґрунтуються на використанні організаційних відносин та адміністративній владі керівництва.

Професійно вміле застосування економічних та організаційних методів управління здебільшого забезпечує достатньо ефективне господарювання [2, с. 195]. Але в сучасних умовах посилення конкуренції запорукою успішності може бути лише безперервне зростання ефективності діяльності, що, в свою чергу, вимагає безперервного вдосконалення управління підприємством. Воно має відбуватися за такими основними напрямками:

- вдосконалення організаційної структури управління підприємством;
- оптимізація організації менеджменту та бізнес-процесів через поліпшення системи планування, обліку і контролю за основними показниками діяльності підприємства;
- вдосконалення управління виробничими ресурсами та запасами;

– підвищення ефективності управління інноваційними процесами на підприємстві, поліпшення якості виготовленої продукції.

Отже, ефективність підприємства значною мірою залежить від управління його діяльністю. В багатьох випадках підвищення ефективності підприємства є результатом удосконалення управління ним.

Список використаних джерел:

1. Воронкова А. Е. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : монографія / А. Е. Воронкова. – Х. : ІНЖЕК, 2006. – 448 с.
2. Іванілов О. С. Економіка підприємства / О. С. Іванілов. – К. : ЦУЛ, 2009. – 728 с.
3. Шваб Л. І. Економіка підприємства / Л. І. Шваб. – К. : Каравела, 2005. – 568 с.

К. е. н. Зінченко О. В.

ДВНЗ «Міжгалузева академія управління» (Україна)

МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ПОБУДОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

За сучасних умов економічна ситуація, яка склалася в бюджетній сфері, вимагає теоретичного переосмислення і практичного вдосконалення системи обліку з метою врахування нових явищ та процесів. Найвпливовішими є нові об'єкти обліку спрямовані на удосконалення системи управління бюджетними установами. Бюджетні установи отримують асигнування від держави на утримання з метою виконання поставлених перед ними завдань в процесі виконання бюджету.

Кодексом [1], зазначено, що бюджетні установи ведуть бухгалтерський облік відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку затверджених Міністерством фінансів України, а також іншими нормативно-правовими документами.

Особливості порядку ведення бухгалтерського обліку бюджетних установ регулюються Державним казначейством України відповідно до національних

положень (стандартів) бухгалтерського обліку за погодженням з Міністерством фінансів України.

Проблемні питання обліку у бюджетних установах висвітлені в працях відомих вітчизняних та зарубіжних науковців. Переважна кількість праць відображає бухгалтерський облік в бюджетних установах як інструмент забезпечення централізованого управління їх діяльністю. Проте, облік у бюджетній сфері потребує глибшого вивчення з метою трансформації, що свідчить про актуальність даного питання для дослідження.

Суттєвим завданням трансформації сфери державних фінансів є зміна бюджетного механізму, як ефективного інструменту соціально-економічної стратегії, що сприятиме забезпеченню належного рівня прозорості у секторі державного управління. Саме тому, облік бюджетної сфери має ґрунтуватися на надійній системі внутрішнього контролю, дати змогу для отримання та відображення в обліковій інформації щодо здійснених операцій на усіх стадіях виконання бюджетів різного рівня.

Трансформація управління бюджетними установами потребує формування адекватної інформаційної бази, де облік є загальновизнаною основою її формування. Проте, сучасний стан обліку в бюджетних установах характеризується значною низкою невирішених проблем, які є актуальними через необхідність отримання обліково-аналітичної інформації для внутрішніх потреб та розвитком міжнародного співробітництва в галузі державних й місцевих фінансів. Таким чином, внутрішні потреби управління та розвиток міжнародних інтеграційних процесів у державному секторі (зокрема, до даної категорії належать не лише бюджетні установи) потребують модернізації обліку. Незважаючи на модернізаційні процеси у даній сфері однозначне тлумачення категорії «модернізація обліку» в різних наукових джерелах та словниках відсутнє. Вперше поява зазначеного терміну у нормативній базі відображена в Стратегії [3].

Доцільним є врахування управлінських потреб й запитів, оскільки забезпечення оперативності впливу на ті чи інші процеси (включаючи фінансове

забезпечення) дозволяє обрати найефективний варіант дій та досягти раціонального використання ресурсів.

Удосконалення методології та перехід на єдині методологічні засади бухгалтерського обліку, створення уніфікованого підходу щодо організаційно-інформаційного забезпечення обліку, дає змогу модернізувати систему обліку і звітності у бюджетній сфері. Першими кроками було впровадження П(С)БО в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» [2], яким визначаються зміст та форми фінансової звітності в державному секторі.

Вирішення основних питань розвитку системи бухгалтерського обліку сприятиме удосконаленню управління державними фінансами, поглибленню системи стратегічного бюджетного планування та системи контролю за процесом виконання бюджету. В цьому питанні надзвичайно важливим є впровадження інформаційних систем обліку, адаптованих для бухгалтерського обліку бюджетних установ. Основними напрямками реалізації концепції подальшого розвитку бухгалтерського обліку в бюджетних установах на даний час є:

- розроблення та запровадження єдиних національних положень бухгалтерського обліку та єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, гармонізованого з бюджетною класифікацією;

- удосконалення системи фінансової звітності та звітності про виконання бюджетів шляхом нормативного визначення методології складення форм звітності та їх удосконалення, розробка нових форм фінансової звітності з урахуванням особливостей кожної бюджетної установи;

- створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи, що передбачатиме модернізацію фінансово-бухгалтерських служб, уніфікацію програмного забезпечення, що використовується бюджетними установами;

- удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів фінансово-бухгалтерських служб.

Реалізація заходів щодо вдосконалення та розвитку бухгалтерського обліку в бюджетній сфері забезпечить створення прозорої, інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління фінансами бюджетних установ.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456–5.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>
3. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 р. № 34 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 4.

Зражевський Є. В., к. е. н. Скрипник Н. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЦІНОВОЮ ПОЛІТИКОЮ
В КРИЗОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Для сучасних українських підприємств в умовах нестабільності, кризової ситуації проблеми ціноутворення є одними із найбільш актуальних. Керівники починають розуміти, що звичні в для попередніх часів підходи та методи, що звичайно застосовувались до встановлення ціни, починають діяти неефективно, та здебільшого призводять до негативних наслідків. Окрім цього, загострюється конкурентна боротьба, тому важливість об'єктивного вибору вірної цінової політики невпинно зростає. Вміле управління ціновою політикою підприємства значною мірою впливає також і на кінцеві фінансові результати діяльності та позицію підприємства на ринку.

Проте, вибір цінової політики на вітчизняних підприємствах ще доволі часто здійснюється безсистемно, з застосуванням витратного підходу до ціноутворення, коли при формуванні цін не враховуються рівень попиту покупців, ціни конкурентів, а встановлені ціни не завжди враховують зміни ринкової кон'юнктури [1, с. 47].

Протягом 2010–2013 рр. спостерігалася тенденція до зменшення питомої ваги підприємств, що одержали збиток, графічно це відображено на рис. 1.

Проте, за попередніми результатами 2014 р. спостерігається тенденція до зростання кількості збиткових промислових підприємств: для порівняння, їх

частка за січень–вересень 2013 р. становить 43,1%, а за січень–вересень 2014 р. вже 46,0% [2]. Зниження обмінного курсу гривні, підвищення адміністративно-регульованих цін і тарифів внаслідок проведення економічних реформ, а також погіршення ринкових очікувань позначилися на ціновій динаміці. Відповідно до макроекономічних прогнозів, узгоджених Національним банком та Урядом України, зниження реального ВВП України у 2015 році може становити 6,5%.

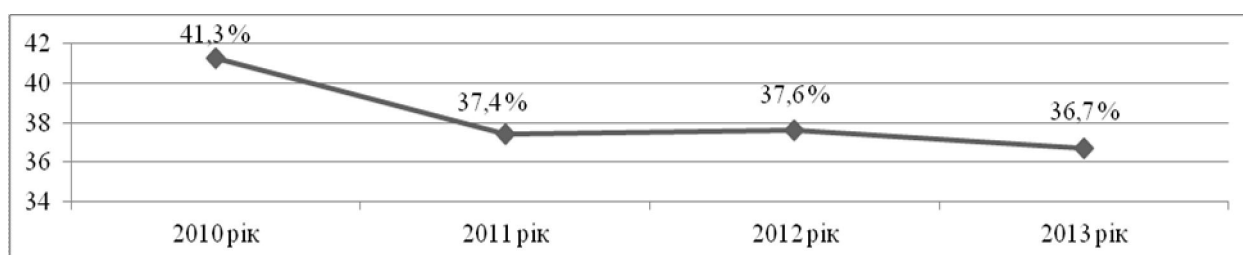

Рис. 1. Питома вага підприємств, що одержали збиток, у % до загальної кількості [2]

Основними чинниками такої несприятливої динаміки виступатимуть шоки, пов'язані з погіршенням умов торгівлі внаслідок взаємного запровадження обмежувальних заходів у торгівлі з Росією, а також загостренням ситуації на сході України, зокрема виведенням із господарського обігу великої кількості промислових підприємств, руйнацією інфраструктури, зменшенням обсягів торгівлі та діяльності малого і середнього бізнесу.

Отже існує гостра необхідність переходу підприємств від традиційного, звичного до якісно нового підходу. В процесі розробки рішення щодо політики ціноутворення на підприємстві, необхідно приділяти значну увагу таким економічним категоріям, як попит та пропозиція, враховувати вплив інших зовнішніх чинників та їх співвідношення між собою.

Управління ціновою політикою повинне ґрунтуватися на аналізі власних витрат, проте враховувати інформацію про думку споживачів щодо продукції та рівень конкуренції на ринку. Саме цей підхід дозволить ефективно не лише виробляти, а і реалізовувати продукцію за прийнятною для підприємства ціною. Отже, підприємству, яке прагне до реалізації своєї місії та поставлених цілей

максимально ефективно необхідно вибрати найбільш ефективну цінову стратегію та алгоритм її реалізації [3, с. 49].

Управління ціною політикою підприємства повинно мати пильну увагу з боку керівництва будь-якого підприємства. Під час вибору цінової політики в кризових умовах господарювання керівники підприємства повинні виявляти й аналізувати такі ціноутворюючі фактори як: попит та пропозицію, еластичність, споживачів, конкурентів, державне регулювання цін тощо. З боку держави головною метою є створення таких умов, за яких ціна встановлюється та регулюється законами ринкової економіки [4, с. 83].

Ринок диктує необхідність розробки нових методологічних підходів до ціноутворення на підприємстві і вимагає комплексного підходу до вирішення цієї проблеми. Сьогодні, коли ситуація на ринках продукції постійно змінюється, потрібно розглядати ціноутворення як процес, на який впливає ряд змінних факторів. За таких умов стає неможливим використовувати один метод ціноутворення і приділяти увагу одному чи кільком факторам.

Потрібно об'єднати різні методи ціноутворення і враховувати фактори впливу з метою отримання обґрунтованої, конкурентоспроможної ціни на продукцію, яка допоможе підприємству розвиватись. Отже, потрібен інший механізм встановлення цін, який буде враховувати: вплив витрат на ціноутворення і за допомогою сукупності заходів з економії витрат стимулювати зниження їх рівня; вплив конкурентів; вплив держави; вплив споживачів; вплив інших факторів [5, с. 76].

Фінансовий стан підприємств є дуже далеким від стабільного, існує цілий ряд труднощів як із забезпеченням виробництва, так і з перебудовою і впровадженням нових технологій. Однак українські виробники мають достатній потенціал для подолання кризової ситуації.

Список використаних джерел:

1. Корінев В. Л. Тактичне спрямування цінової політики / В. Л. Корінев // Маркетинг в Україні. – 2011. – № 1. – С. 45–48.

2. Статистичні дані України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Волошенко А. В. Визначення та принципи цінової політики України / А. В. Волошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – №12. – С. 45–50.
4. Святненко В. Принципи та цілі формування цінової політики підприємства / В. Святненко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2014. – №121. – С. 81–84.
5. Кудлай В. Г. Актуальні проблеми ціноутворення на підприємствах в сучасних умовах / В. Г. Кудлай // Науковий журнал «Український соціум». – 2014. – №6. – С. 73–80.

Коваленко В. О., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СТАТИСТИКА ПІДПРИЄМСТВ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ СНР

Управління економічними процесами у державі здійснюється на основі інформації, що формується у системі національних рахунків. Система національних рахунків являє собою сукупність операцій, що згруповані за економічним змістом. В свою чергу, національні рахунки формуються на основі статистичної інформації, джерелом якої є статистична звітність, яку складають та подають до органів статистики суб'єкти господарювання.

Україна однією з перших пострадянських країн перейшла на систему національних рахунків (СНР – розроблена спільними зусиллями ООН, МВФ, Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку та відділу статистики Європейського Союзу), яка повністю сумісна та інтегрована зі статистикою державних фінансів, грошово-кредитної статистикою, платіжним балансом і відповідає вимогам міжнародних стандартів [1].

Основні труднощі, що були пов'язані із впровадженням СНР України, полягали у формуванні інформаційної бази. Одна частка проблем інформаційного забезпечення була пов'язана із загальними проблемами перебудови бухгалтерського обліку, фінансової та статистичної звітності, отримання інформації про економічну діяльність всіх підприємств і фірм незалежно від форм власності.

Статистичні показники об'єктивно характеризують економічні явища або об'єкти лише у разі статистичної однорідності інформації. Якщо для оцінювання однорідності за кількісною ознакою існують певні критерії для відокремлення однорідних сукупностей, то для формування однорідних сукупностей за якісною ознакою потребує попереднього погодження елементів, які будуть віднесені до того чи іншого класу або групи [2].

Існуюча інформаційна база СНР заснована на внутрішніх та зовнішніх джерелах даних. Внутрішні джерела даних – це реєстр підприємств; звіти підприємств, дані переписів і обстежень. Зовнішні джерела даних – це звіти органів управління; звіти Національного банку України; митна і податкова статистика. Інформаційна база Держкомстату заснована на системі обов'язкової статистичної звітності. Всю сукупність області обстеження підприємств органами статистики можна розділити на п'ять основних груп: комплексні обстеження (підприємництво, бухгалтерська звітність); обласні обстеження та перепису (в області промисловості, сільського господарства, транспорту тощо); обстеження праці, зайнятості та заробітної плати; обстеження домогосподарств; спостереження за цінами [3]. Розглядаючи сукупність підприємств як складну динамічну систему, використовують комплекс взаємопов'язаних показників, які характеризують їх статику – теперішній стан і структуру на макрорівні, а також оцінюють динаміку та перспективи розвитку.

З метою оцінки статистики і динаміки розвитку сукупності підприємств у національних статистичних службах європейських країн використовують комплекс показників, який охоплює [4]:

- кількісні показники, що характеризують ресурси, витрати та результати діяльності. Їх отримують за допомогою структурних обстежень підприємств;
- кількісні показники (щомісячні та щоквартальні) для оцінки динаміки розвитку, зокрема, динаміки виробництва і реалізації продукції, цін на неї. Цей розділ інформації формується у межах короткотермінової статистики підприємств. Статистичним інструментарієм для відповідних обстежень є щомісячна

та щоквартальна звітність підприємств, за даними якої розраховують індекси виробництва і реалізації продукції, цін тощо;

– якісні кон'юнктурні показники (місячні та квартальні). Їх отримують внаслідок проведення кон'юнктурних обстежень ділової активності підприємств у формі анкетних опитувань керівників підприємств різних видів діяльності.

Описані основні розділи показників статистики підприємств отримують в результаті статистичних обстежень підприємств, які у міжнародній практиці прийнято поділяти на три основні групи:

- структурна річна статистика підприємств;
- короткотермінова статистика підприємств (кількісні та якісні показники динаміки розвитку);
- тематична статистика підприємств (показники, що характеризують специфіку діяльності підприємств).

Метою щорічного структурного обстеження підприємств є отримання інформації про економічний стан, господарську діяльність підприємств для аналізу структури економіки країни (регіону), у тому числі за видами економічної діяльності, забезпечення інформаційних потреб системи національних рахунків, реєстру статистичних одиниць.

Достовірність інформації на макрорівні залежить від достовірності інформації, яка формується на мікрорівні. Формування національних рахунків не відбувається простим агрегування даних бухгалтерського обліку, оскільки в основі бухгалтерського обліку та системи національних рахунків лежать різні теоретико-методичні основи [1]. Тому інформація системи бухгалтерського обліку в контексті об'єктів обліку потребує певної трансформації для формування національних рахунків та досягнення кінцевої мети – обрахування національного багатства.

Список використаних джерел:

1. Бондарчук В. В. Відображення інформації про основні засоби у системі бухгалтерського обліку та системі національних рахунків [Електронний ресурс] / В. В. Бондарчук. – Режим доступу : <http://www.eztuir.ztu.edu.ua/3320/1/19.pdf>

2. Тітьонко О. М. Система макроекономічного рахівництва: навч.-метод. посіб. / О. М. Тітьонко. – К. : КНЕУ, 1999. – 97 с.
3. Гуржій Н. В. Проблема підрахунку макроекономічних показників України в період нарощування кризових явищ / Н. В. Гуржій, А. Б. Ячменев // Економіка і регіон. – 2012. – № 3 (34). – С. 75–79.
4. Статистика підприємств / Матковський С. О., Гринькевич О. С., Сорочак О. З. та ін. ; за ред. С. О. Матковського. – 2-е вид., доповн. і перероб. – Львів : АЛЕРТА, 2013. – 560 с.

Комелєва Т. С.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МЕТОДИ ОЦІНКИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

В Українському суспільстві питання нематеріальних активів перетворилося на досить суттєве для кожного підприємства та держави. Нематеріальні активи почали здійснювати значний вплив на економічну діяльність підприємств, стали її невід’ємною частиною. Саме тому розуміння суті нематеріальних активів та економічної суті загальних підходів щодо їх оцінки є вкрай необхідним для розробки адекватної унікальної методики оцінки конкретного нематеріального активу у кожному конкретному випадку.

Нематеріальні активи – це немонетарні активи, які не мають матеріальної форми, можуть бути ідентифіковані та утримуються підприємством з метою використання протягом періоду більш як один рік для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи для надання в оренду іншим суб'єктам ринку.

Необхідність в оцінці нематеріальних активів виникає за таких умов:

- у разі купівлі-продажу ліцензій;
- при укладанні договорів про спільну діяльність;
- коли встановлюється обґрунтована ринкова вартість підприємства з метою купівлі-продажу майна;
- при отриманні кредитів під заставу;
- під час визначення бази для оподаткування;

- при страхуванні майна;
- при визначенні вартості паїв учасників під час реорганізації чи ліквідації підприємства.

Придбаний підприємством нематеріальний актив відображається в його балансі, якщо існує ймовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена.

Основним види вартості, які розглядаються при оцінці нематеріальних активів:

- 1) ринкова вартість;
- 2) споживча;
- 3) інвестиційна;
- 4) вартість відтворення об'єкта;
- 5) вартість заміщення;
- 6) страхова вартість;
- 7) вартість для цілей оподаткування майна;
- 8) ліквідаційна вартість.

Першим етапом при оцінці нематеріального активу є визначення мети оцінки і, залежно від неї, виду вартості, яку треба розрахувати. Наступним кроком є вибір методології оцінки, тобто загального підходу та конкретних методів оцінки.

Обираючи метод оцінки, оцінювач повинен керуватися такими основними критеріями:

- достовірність: методи оцінки мають викликати довіру і бути достовірними з практичного і теоретичного погляду;
- об'єктивність: оцінювач має керуватись об'єктивною інформацією;
- універсальність: використовуються стандартні підходи для підприємств, галузей та різних видів нематеріальних витрат;
- грошові витрати: обумовлені результатами оцінки вигоди повинні бути достатніми для виправдання зусиль, витрачених на її проведення;

- послідовність: методики мають послідовно використовуватись протягом періоду оцінки, що полегшить цей процес;
- надійність: оцінка має бути достовірною, такою, щоб інші оцінювачі могли відтворити одержані результати, використовуючи аналогічні підходи;
- адекватність: підходи до оцінки повинні відповідати потребам користувача;
- практичність: використовувані методи та параметри мають бути зрозумілими та відносно простими для їх практичного застосування.

Відповідно до міжнародних стандартів оцінки нематеріальних активів зазвичай використовують три основні підходи:

1. Витратний підхід ґрунтується на вивченні можливостей інвестора щодо придбання нематеріального об'єкта. Цей метод дає об'єктивні результати, коли є можливість точно оцінити величини витрат на створення аналогічного об'єкта інтелектуальної власності та його зносу за обов'язкової умови відносної рівноваги попиту і пропозиції на ринку.

2. Ринковий підхід дає досить об'єктивну характеристику вартості об'єкта інтелектуальної власності за умов достатньої насиченості ринку. Він містить декілька етапів: спочатку відбувається збір інформації про об'єкти інтелектуальної власності, які були продані на відповідному ринку, потім вносяться корективи щодо можливих відмінностей між оцінюваним об'єктом та об'єктом, використовуваним для порівняння.

3. Прибутковий підхід ґрунтується на припущенні, що інвестор, який купує об'єкт інтелектуальної власності, обов'язково розраховує на майбутній прибуток, тобто вартість оцінюваного об'єкта визначається його здатністю приносити прибуток.

Список використаних джерел:

1. Лев Б. Значимість нематеріальних активів для управління підприємством і корпоративної звітності / Б. Лев, Ю. Х. Даум // Менеджмент дайджест. – 2005. – № 2/08. – С. 2–16.
2. Мокрова Л. П. Методики и технології управління нематеріальними активами / Л. П. Мокрова. – К. : Знання, 2005. – 431 с.
3. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И. А. Бланк. – К. : Ника-центр Эльга, 2002. – 528 с.
4. Економіка підприємства : підручник / за ред. С. Ф. Покропивного. – 2-ге вид., пер. та доп. – К., 2002.

К. т. н. Куценко В. Й., Поліщук О. М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із найважливіших елементів внутрішнього середовища підприємства є його організаційна структура управління – форма системи управління, яка визначає склад, взаємодію та підпорядкованість її елементів. Організаційна структура регулює: розподіл завдань по відділам і підрозділам підприємства; компетентність відділів та підрозділів у вирішенні певних проблем; загальну взаємодію відділів та підрозділів. Постійний моніторинг ефективності організаційної системи управління підприємством забезпечує дотримання принципу відповідності організаційної структури до вимог, що висуваються зовнішнім і внутрішнім середовищами підприємства.

Вивчення практики діяльності вітчизняних та зарубіжних підприємств свідчить про велику різноманітність організаційних структур управління, сукупність яких можна розподілити на два типи: механістичні та органічні.

Механістичні структури управління характеризуються наявністю жорсткого ієрархічного розподілу влади, формалізацією правил та процедур, централізованим прийняттям рішень. Вони функціонують як чітко налагоджений механізм. До таких структур управління належать лінійна, функціональна, лінійно-функціональна та лінійно-штабна структури.

Органічні структури управління характеризуються слабким використанням формальних правил та процедур, децентралізацією повноважень та участю працівників у прийнятті рішень, гнучкістю структури управління та незначною кількістю рівнів ієрархії управління, що дають змогу підприємству швидко адаптуватись до змін зовнішнього середовища. До цього типу структур управління належать дивізійні, матричні, проектні, множинні та інші структури.

Оцінивши ефективність наявної організаційної структури гіпермаркету «Епіцентр К» м. Дніпропетровськ-2 робимо наступні висновки. Організаційна структура управління підприємства є лінійно-функціональною, вона базується на розподілі повноважень та відповідальності за функціями управління, а також на прийнятті рішень по вертикалі. Управління на підприємстві організується за лінійною схемою, функціональні ж підрозділи апарату управління лише допомагають лінійним керівникам вирішувати поставлені завдання. Лінійні керівники не є підлеглими керівникам функціональних підрозділів апарату управління.

Кількість відділів є сталою на протязі всього аналізованого періоду, тому коефіцієнт ланковості також є незмінним – 1,25, $K_l > 1$, тобто на підприємстві організаційна структура занадто розгалужена, ланки високоспеціалізовані; у такій ситуації доцільним стане об'єднання певних дрібних ланок у більші, що дозволить коефіцієнту ланковості наблизитись до 1, тобто буде оптимальним. В роботі було запропоновано об'єднати відділ кас та касу безготівкового розрахунку також відділ комплектації та відділ доставки, тоді при кількості ланок 18 коефіцієнт ланковості буде дорівнювати 1 і відповідатиме нормі.

Коефіцієнт централізації управління у 2014 році дорівнював 0,19. Чим менший коефіцієнт від 1, тим більший ступінь децентралізації на підприємстві. Отже, спостерігається досить високий ступінь децентралізації.

Коефіцієнт територіальної концентрації складає 0,28 од/ тис. км². Коефіцієнт свідчить про досить малу кількість гіпермаркетів подібної спеціалізації та розміру на Дніпропетровщині та слабку конкуренцію.

Коефіцієнт керованості свідчить про ефективність використання управлінського персоналу. Так, при значенні $K_k < 1$ на підприємстві відчувається нестача управлінських кадрів, $K_k > 1$ свідчить про надто розгалужений управлінський апарат. На аналізованому підприємстві лише керівники середньої ланки наближаються до оптимального значення, коефіцієнт керованості нижчої ланки говорить про значну нестачу управлінських кадрів цього рівня. Для зміни ситуації

було запропоновано декількох фахівців гіпермаркету з високим управлінським потенціалом перевести в ранг керівників нижчого рівня.

Коефіцієнт зайнятості персоналу в апараті управління показує що частка управлінського персоналу у загальній кількості персоналу складає 0,07. Норма коефіцієнта зайнятості $0,1 < K_z < 0,5$, таким чином, чисельність керуючого персоналу нижче норми.

Коефіцієнт дублювання функцій на аналізованому підприємстві є досить низьким, тобто тенденцій до дублювання функцій не спостерігається, оскільки робота колективу є досить систематизована та урегульована: кожен працівник має конкретну роботу і виконує більшою частиною лише свої прями обов'язки.

Коефіцієнт ефективності організаційної структури управління аналізованого підприємства у 2013 році збільшився з 0,94 до 0,99, а у 2014 році знов зменшився до 0,95. Це є наслідком негативної тенденції меншого темпу зростання кінцевого результату, отриманого від функціонування організаційної структури управління (8,54%), аніж темпів зростання сукупних витрат на управління у 2014 році (12,5%).

Отже, практична значущість роботи полягає у тому, що в ній було докладно проаналізовано ефективність організаційної структури управління ТОВ «Епіцентр К», виявлено її недоліки та запропоновані варіанти її вдосконалення, реалізація яких дозволить організації розвиватися і працювати більш ефективно.

Список використаних джерел:

1. Баранов В. В. Сучасні питання щодо удосконалення організаційної структури управління підприємства / В. В. Баранов // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2010. – Вип. 18(1). – С. 115–120.
2. Георгіаді Н. Г. Організаційна структура управління як складова системи менеджменту підприємства / Н. Г. Георгіаді, Р. Б. Вільгуцька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2012. – № 748. – С. 33–40.
3. Загороднюк О. В. Механізм удосконалення організаційної структури та структури управління підприємством / О. В. Загороднюк // Сучасні питання економіки і права. – 2013. – Вип. 2. – С. 10–15.

Міронюк А. А.

ДВНЗ «Міжгалузева академія управління» (Україна)

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО АУДИТУ
В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ
НА РИНКУ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ**

Єдиною можливістю виходу на якісно новий рівень розвитку в умовах нестачі інвестиційних ресурсів, посиленні конкуренції та невеликої інвестиційної привабливості України, для суб'єктів аграрного сектора є участь в інтеграційних процесах на ринку злиття та поглинання. Такі угоди є важливим засобом модернізації компаній, інструментом підвищення їх дохідності та інвестиційної привабливості та способом за короткий термін збільшити капіталізацію. Багато компаній світу активно використовують операції злиття та поглинання для здобуття перемоги у конкурентній боротьбі. Набирає обертів цей процес і на українському ринку. Можуть виникати позитивні і негативні аспекти впливу процесів злиття і поглинань на вітчизняну економіку. З одного боку, вітчизняні компанії отримують можливість інтеграції на нові ринки і подальшого розвитку, з іншого боку, через надання невірних оцінювань стану ринку та конкурентоспроможності компанії, брак фінансових ресурсів та інвестицій, недостатню спланованість діяльності, нестачу інформації значна частка компаній зазнає невдач.

Серед наукових праць, в яких досліджують теоретичні основи процесів злиття та поглинання, їх сучасні форми, аналіз умов та мотиваційних факторів консолідації компаній, необхідно виділити дослідження таких зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів, зокрема П. Гохана, Рид Стенли Фостер, Ф. Крюгера, М. Марсалеze, М.О. Табахарнюк, В. Андрійчука, та ін.

Дослідження процесів злиття та поглинання за умов економічної глобалізації чинить значний вплив на український бізнес, який приймає світові правила гри: прозорість, регулярне звітування, розподіл власності та управління тощо.

Це призводить до того, що бухгалтерський аудит стає обов'язковим етапом у процесі угод зі злиття та поглинання. Бухгалтерський аудит це – єдиний вид аудиту, визнаний Законом України «Про аудиторську діяльність», оскільки під аудитом цей нормативний акт має саме бухгалтерський аудит [1].

У процесі угод злиття та поглинання бухгалтерський аудит має важливе значення, оскільки його результати є вирішальним фактором визначення ціни трансакції. Важливо, щоб якість ведення бухгалтерського обліку відповідала міжнародним стандартам, у тому разі якщо контрагентом в угоді є іноземна компанія, необхідно перевести показники національної звітності на мову міжнародних показників. Аудит може бути проведений як зовнішніми спеціалістами, так і власними підрозділами компанії-покупця.

Повний комплекс бухгалтерського аудиту включає перевірку всіх складових фінансового стану компанії. Основними джерелами інформації в процесі здійснення бухгалтерського аудиту є типові форми річної бухгалтерської звітності підприємства, а також інша інформація (рис. 1).

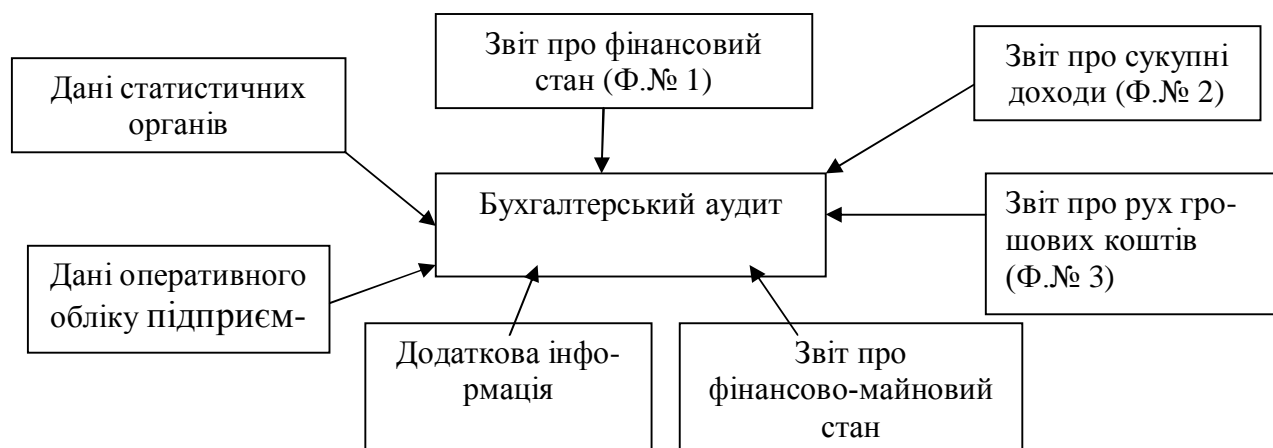

Рис. 1. Джерела інформації для здійснення бухгалтерського аудиту

В процесі угод злиття та поглинання і для покупців і для продавця бізнесу дуже важливим є вісім етапів бухгалтерського аудиту (табл. 1), оскільки своєчасна підготовка до них може суттєвим чином визначити як результат аудиту, так і вартість угоди в цілому.

Узагальнюючи, можна констатувати, що бухгалтерський аудит є запобіжним заходом для власників, менеджерів та інвесторів, а саме дозволить:

- власникам оцінити вартість бізнесу та тримати над ним контроль, перевірити достовірність даних, наданих управлінським апаратом та оцінити ефективність управління;
- менеджерам компанії оцінити роботу бухгалтерії, фінансової служби, отримати рекомендації щодо усунення ризиків, підвищити фінансову керованість і прозорість діяльності підприємств;
- інвестору виявити приховані ризики, оцінити перспективи ведення бізнесу, отримати рекомендації щодо запобігання фінансовим проблемам.

Таблиця 1

Етапи бухгалтерського аудиту	Зміст етапів
Аудит динаміки та структури валюти балансу	Проведення горизонтального та вертикального аналізу. Використання трендового методу аналізу (кожна позиція балансу порівнюється з даними попередніх років) та бечмаркінгу (окремі статті порівнюються з аналогічними середньогалузевими показниками та з найкращими показниками підприємств галузі)
Аудит власного капіталу	Склад та структура джерел власних фінансових ресурсів; структура сукупного капіталу підприємства; правильність формування статутного фонду та порядок оцінки вкладів; можливість збільшення статутного фонду та необхідність санації балансу тощо
Аудит позичкового капіталу	Оцінка поточної та довгострокової кредиторської заборгованості
Аудит ліквідності активів підприємства та його платоспроможності	Аналіз структури оборотних активів; визначають рівень ліквідності активів та рівень виконання умов забезпечення фінансової рівноваги, дають оцінку платоспроможності підприємства
Аудит реальних та фінансових інвестицій	Структура та ефективність реальних інвестицій; структура та прибутковість фінансових вкладень; джерела фінансування інвестицій та правильність їх відображення в облікових документах
Аудит дебіторської заборгованості	Оцінка поточної та довгострокової дебіторської заборгованості та реальні можливості рефінансування
Аудит Cash-Flow	Аналіз чистих грошових потоків від операційної та інвестиційної діяльності
Аудит ділової активності підприємства	Використання коефіцієнтів оборотності, які характеризують, наскільки швидко сформований капітал обертається в процесі його господарської діяльності. Чим швидше тим краще.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 № 3125–ХІІ.
2. Табахарнюк М. О. Гра на мільйон: практика злиття та поглинання в Україні / М. О. Табахарнюк. – К. : Київська книжково-журнальна фабрика, 2012. – 304 с.

Мулик Я. І.

Вінницький національний аграрний університет (Україна)

**ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ
УКРАЇНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇЇ РІВНЯ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ
ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ**

Для забезпечення безпеки функціонування молокопереробних підприємств необхідно сформувати програму раціонального та ефективного використання їх фінансових ресурсів на основі оптимізації структури капіталу. Світовий і вітчизняний економічний досвід свідчить про необхідність створення такої моделі забезпечення фінансової безпеки підприємства, яка була б стійка до фінансових ризиків і активно стимулювала соціально-економічний розвиток молокопереробного підприємства.

Окремі аспекти фінансової безпеки досліджували у своїх працях такі вчені: Барановський О. І., Бланк І. О., Єрмошенко М. М., Шелест В. В., Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Горячева К. С., Ареф'єва О. В., Пристемський О. С., Козак Л. С., Пономаренко О. Е., Кузенко Т. Б., Єпіфанов А. О., Журавка О. С., Реверчук Н. Й., Бердар М., Єрмоленко О. А., Кракос Ю. Б., Кириченко О. А., Куцик В. І., Лаврова Ю., Шабатура Т. С., Кудрицька Ж. В., Чібісова І. В. та інші.

Аналіз праць вчених вказує на вагомій наукові та практичні результати в дослідженні економічного аналізу в системі управління фінансовою безпекою підприємств, проте залишаються невирішеними проблеми формування інтегрованого показника оцінки фінансової безпеки молокопереробних підприємств.

Було визначено, що показники ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності можуть виступати як інструмент управління рівнем фінансової безпеки

молокопереробних підприємств. Однак, рівень фінансової безпеки конкретного підприємства оцінений за окремим показником може суттєво відрізнятись від рівня фінансової безпеки, визначеним за інтегрованим показником, тому доцільно згрупувати дані показники відповідно до запропонованого підходу до кількісного аналізу якості показників фінансового стану (табл. 1).

Таблиця 1. Визначення рівня фінансової безпеки на основі інтеграції показників фінансового стану

Підприємство	Показники фінансового стану	Рівень фінансової безпеки / кількість			
		АБ	Б	УБ	К
1	2	3	4	5	6
ПАТ «Житомирський маслозавод»	Ліквідності	2	-	-	2
	Фінансової стійкості	2	3	-	-
	Ділової активності	5	2	2	1
ПАТ «Варвамаслосирзавод»	Ліквідності	-	-	1	3
	Фінансової стійкості	1	-	-	2
	Ділової активності	-	3	2	5
ПАТ «Зарічненський молокозавод»	Ліквідності	-	-	1	3
	Фінансової стійкості	2	-	1	2
	Ділової активності	4	4	1	1
ПАТ «Старобільський молокозавод»	Ліквідності	-	-	1	3
	Фінансової стійкості	-	-	2	2
	Ділової активності	1	3	2	4
ПАТ «Обухівський молочний завод»	Ліквідності	1	1	1	1
	Фінансової стійкості	3	1	-	1
	Ділової активності	5	4	-	1
ПАТ «Острозький молокозавод»	Ліквідності	-	-	1	-
	Фінансової стійкості	-	-	1	3
	Ділової активності	1	-	5	3
ПАТ «Ратнівський молокозавод»	Ліквідності	-	1	1	2
	Фінансової стійкості	-	-	1	3
	Ділової активності	-	2	4	4
ПАТ «Володарський молочний завод»	Ліквідності	-	-	2	1
	Фінансової стійкості	-	1	1	3
	Ділової активності	-	3	6	1
ПАТ «Новомиколаївський молокозавод»	Ліквідності	1	-	2	1
	Фінансової стійкості	-	2	2	1
	Ділової активності	3	3	3	1
ПАТ «Пирятинський сирзавод»	Ліквідності	2	1	-	1
	Фінансової стійкості	3	2	-	-
	Ділової активності	4	4	1	-
ПАТ «Тернопільський молокозавод»	Ліквідності	-	2	1	1
	Фінансової стійкості	-	1	-	-
	Ділової активності	3	5	-	1

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
ПрАТ «Криворізький міськмолкозавод №1»	Ліквідності	1	-	-	1
	Фінансової стійкості	1	1	2	2
	Ділової активності	2	6	1	1
ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод»	Ліквідності	-	-	1	3
	Фінансової стійкості	-	1	2	2
	Ділової активності	2	6	1	1
ПАТ «Ковельмолоко»	Ліквідності	-	-	2	2
	Фінансової стійкості	-	1	2	2
	Ділової активності	-	1	8	1

Умовні позначення:

АБ – абсолютно безпечний; Б – безпечний; УБ – умовно безпечний; К – кризовий.

За критичного рівня фінансової безпеки 2 і більше показника відповідають кризовому рівню фінансової безпеки підприємств, тобто ПАТ «Варвамаслосирзавод», ПАТ «Заріченський молокозавод», ПАТ «Старобільський молокозавод», ПАТ «Острозький молокозавод», ПАТ «Ратнівський молокозавод», ПАТ «Володарський молочний завод», ПрАТ «Криворізький міськмолкозавод №1», ПАТ «Кременчуцький міськмолкозавод» та ПАТ «Ковельмолоко», які мають не менше як три показника кризового рівня відносяться до критичного рівня фінансової безпеки, що є негативним для даних підприємств та служить сигналом для прийняття кардинальних змін у роботі даних підприємств.

К. э. н. Осадчая Т. С.

Житомирский государственный технологический университет (Украина)

УЧЕТ ТРАНЗАКЦИОННЫХ ИЗДЕЖЕК: УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ СРЕЗ

Одна из категорий, влияющих на выбор оптимальной стратегии развития предприятия и обеспечивающих формирование экономической ренты сегодня и в будущем являются расходы. Налаженная система бухгалтерского учета расходов позволяет формировать информацию для оперативного и стратегического управления предприятием в части формирования результатов его деятельности,

а также конкурентоспособности на рынке. Поэтому налаживание эффективной системы бухгалтерского учета расходов в целом, и транзакционных издержек в частности, имеет большое значение.

Поскольку существующая система бухгалтерского учета не может удовлетворить требований и потребностей современности, вводятся новые объекты, одним из которых являются транзакционные издержки. Учет транзакционных издержек становится важной проблемой, требующей решения, так как невозможно получить общую картину состояния и развития предприятия без получения информации об уровне транзакционных издержек, недооценивание которых является большой ошибкой, влияющей на конкурентные позиции предприятия.

Транзакционные издержки – одна из важнейших категорий исследования в современной бухгалтерской науке. Данное понятие в экономической теории существует уже довольно давно и впервые было предложено в 1979 г. К. Далманом как издержки сбора и обработки информации, издержки проведения переговоров и принятия решений, издержки контроля и юридической защиты выполнения контракта. Постепенно исследования, проводившиеся в сфере транзакционных издержек, вывели данное понятие на новый теоретический и практический уровень, показали их существенное влияние как на формирование расходов отдельной хозяйственной единицы, так и национальной экономики в целом.

Рост транзакционных издержек негативно влияет на ценовую политику субъектов хозяйствования, уменьшает эффективность производства и продажи продукции, ставит под угрозу финансовую стабильность и конкурентоспособность предприятий, т.е. влияет на формирование предпринимательской ренты, что вызывает необходимость налаживания управленческого учета таких расходов с целью достижения стратегических целей предприятия.

Тенденция к росту уровня транзакционных издержек актуализирует необходимость их обособленного учета и контроля. В частности, П. И. Гайдуцкий и В. М. Жук [1] утверждают, что необходимость отражения транзакционных

издержек в бухгалтерском учете и формирования механизма их контроля обоснована институциональной теорией.

Система бухгалтерского учета является основным информационным первоисточником, в соответствии с которым принимаются важные управленческие решения. Именно поэтому, создание оптимальной качественной системы учета затрат в общем, и транзакционных издержек, в частности, имеет достаточно большое значение.

К транзакционным издержкам зачастую относят издержки поиска информации, издержки на ведение переговоров, издержки измерения, спецификации, оппортунистического поведения и т.д. Исходя из названий указанных расходов видно, что большинство из них так или иначе отражаются на счетах бухгалтерского учета. Поэтому актуальность приобретает вопрос: как организовать учет транзакционных издержек, чтобы предприятие могло предоставлять информацию о расходах в целом, а не об отдельных их составляющих.

Считаем, что целью учета транзакционных издержек является предоставление пользователям необходимой детальной и своевременной информации о транзакционных издержках в установленные сроки. В связи с чем установлено, что задачами управленческого учета транзакционных издержек являются:

- идентификация транзакционных издержек;
- достоверное определение величины транзакционных издержек;
- правильность, полнота и своевременность их бухгалтерского отражения;
- формирование достоверной и своевременной информации, отвечающей запросам аналитических и контрольных служб, а также управленческого персонала.

Главным условием правильного отражения транзакционных издержек в бухгалтерском учете является четкое выделение видов и перечня таких расходов. Тем более, что транзакционные издержки существуют не только в операционной деятельности, но и в финансовой, и инвестиционной, так договорные отношения, поиск информации происходят на всех этапах жизненного

цикла підприємства. В зв'язі з вищеизложенним, вважаємо цілесообразним виділення даних витрат на рахунках бухгалтерського обліку від рахунку 92 «Адміністративні витрати» і до рахунку 98 «Податок на прибуток».

Транзакційні витрати повинні і можуть бути чітко окреслені в процесі управлінського аналізу і вимагають особливого уваги з боку стратегічного управління, так як вони впливають на величину майбутньої економічної ренти.

Список використаних джерел:

1. Гайдучий П. І. Облік трансакційних витрат – вагомий фактор конкурентоспроможності в сучасній економіці / П. І. Гайдучий, В. М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2012. – № 3. – С. 9–19.

Сидоренко В. Д.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах для більшості вітчизняних підприємств типовим наслідком кризових явищ їхнього економічного розвитку стала гостра нестача необхідного обсягу оборотних активів, що істотно позначається на ефективності їхнього господарювання. Разом із цим низька забезпеченість виробничих підприємств оборотними активами супроводжується низьким рівнем їх використання. Тому одним із найактуальніших завдань у напрямі забезпечення фінансової стійкості вітчизняних підприємств є суттєве вдосконалення механізму управління оборотними активами.

Питанням формування та ефективного використання оборотних активів присвячено багато робіт вітчизняних і зарубіжних економістів: В. Г. Андрійчука, Г. Ф. Білоусенка, М. Я. Дем'яненка, В. П. Дяченка, Я. Н. Кагнера, В. В. Ковальова, В. Г. Маргасової, А. М. Мороза, С. С. Осадця та інших. Разом з тим

теоретичні, методичні, методологічні та практичні питання формування та використання оборотних активів підприємств ще не повною мірою вивчені, досліджені та узагальнені.

У сучасній економічній літературі використовується досить велика кількість понять, які розрізняються методологічним підходом і серед яких можна виділити такі: «оборотні кошти», «оборотні активи», «оборотні засоби», «поточні активи», «оборотні фонди і фонди обігу» та «оборотний капітал». Багатьма економістами вони не розмежовуються і розглядаються як синоніми. Найчастіше оборотні активи підприємства визначаються як грошові ресурси або група мобільних активів підприємства, із періодом використання до одного року, які безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня ліквідності повинні забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями. Виходячи з цього визначення, бачимо, що оборотні активи підприємства займають вагоме місце в системі управління та потребують значної уваги [2].

У нинішніх умовах господарювання значно погіршився фінансовий стан більшості підприємств. Відсутність прибутку (або його мінімальні розміри) спричиняє нестачу власних оборотних активів, змінює структуру оборотних активів, що спричиняє зниження ефективності виробництва, а також не дозволяє розраховувати на високий прибуток. Таким чином, у процесі управління оборотними активами необхідно обрати найбільш оптимальну модель їх формування: консервативну, помірковану і агресивну (табл. 1).

Проте слід пам'ятати, що ефективне управління оборотними активами перш за все базується на аналізі зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства.

З метою удосконалення управління оборотними активами вітчизняних підприємств важливим є впровадження сучасних механізмів управління дебіторською заборгованістю, грошовими коштами, поточними фінансовими інвестиціями, запасами. По-перше, це застосування портфельного підходу до управління

дебіторською заборгованістю; по-друге, впровадження узгоджених методик управління грошовими коштами та поточними фінансовими інвестиціями; по-третє, використання адаптованих до специфіки функціонування вітчизняних підприємств методів логістичного управління запасами [4].

Таблиця 1. Базові моделі формування оборотних активів підприємств [1]

Тип моделі	Характерна ознака	Переваги	Недоліки
Консервативна модель	Загальний обсяг оборотних активів складається з величини поточної потреби в них та великих обсягів резервів	Повне задоволення потреб підприємств в оборотних активах; мінімізація виробничих і фінансових ризиків	Збільшення періоду оборотності оборотних активів не сприяє сезонному виробництву
Поміркована модель	Загальний обсяг оборотних активів складається з величини їх поточних потреб та необхідного обсягу їх страхових резервів	Повне задоволення потреб підприємств в оборотних активах; створення нормальних страхових резервів; середній рівень рентабельності	Потреба в точному визначенні необхідного обсягу страхового запасу
Агресивна модель	Мінімізація усіх видів страхових резервів оборотних активів		Чутливість обсягів виробництва до впливу зовнішніх і внутрішніх факторів; часті зриви у виробничих планах не дозволяють досягти високої ефективності використання оборотних активів

Одним із важливих напрямів вдосконалення процесів формування оборотних активів на господарському рівні є підвищення ефективності їх використання шляхом: визначення оптимального обсягу оборотних активів, налагодження платіжної дисципліни на підприємстві, проведення обґрунтованої цінової політики, впровадження передових ресурсозберігаючих технологій. Реалізація зазначених заходів призведе до прискорення оборотності оборотних активів підприємств, вплине на ефективність їх функціонування, забезпечить безперервність кругообігу активів.

Список використаних джерел:

1. Бодаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств / О. С. Бодаренко // Інвестиції практика та досвід. – 2008. – №4. – С. 40–44.
2. Брушко Г. В. Методологічні основи управління оборотними активами / Г. В. Брушко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/179/knp179_31-33.pdf
3. Петик М. І. Ефективність управління обіговими активами суб'єктів підприємництва / М. І. Петик, Н. М. Рудик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.
4. Чобіток В. І. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект / В. І. Чобіток, К. С. Пятилокотова // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2013_41/13cvieic.pdf

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Берлізов І. А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РИЗИКИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Ризик притаманний усім галузям, але особливо гостро він проявляється в агропромисловому виробництві. Агропромислове виробництво найбільшою мірою піддається впливу чинників, що призводять до виникнення ризиків. Виробництво і реалізація сільськогосподарської продукції пов'язані з імовірністю виникнення ситуацій, що ведуть до втрати прибутку або навіть ресурсів виробника, до неплатоспроможності підприємства і банкрутства.

Агропромислове виробництво відіграє важливу роль в економічному розвитку господарства країни, оскільки є поки що єдиним виробником і постачальником продуктів харчування як основи життєдіяльності людей і відтворення робочої сили. До того ж сільське господарство є виробником сировини для випуску продукції виробничого призначення і багатьох видів невиробничих споживчих товарів.

Для розуміння причин виникнення ризиків необхідно розглянути особливості агропромислового виробництва, оскільки, незважаючи на те, що сільське господарство підвладне основним економічним законам, які є характерними для будь-якої економічної системи, воно все ж відрізняється від інших галузей складом засобів виробництва, соціальною структурою виробництва і призначенням виробленої продукції.

У сільському господарстві в якості головного, незамінного засобу виробництва використовується земля. Вона є єдиним засобом виробництва, яке при

правильному використанні зберігає свої якості. Однак і земля схильна «зношуватися», що виражається в зниженні її родючості. Для підтримки, а тим більше підвищення родючості землі потрібні значні капітальні вкладення, які окупляться тільки в наступні роки. У зв'язку з цим значно збільшується термін оборотності капіталу.

На основі вищерозглянутих особливостей можна виділити наступні джерела (причини) виникнення ризиків в агропромисловому виробництві.

До першого джерела ризиків можна віднести зміну погодних умов. Головним чином це впливає на врожайність сільськогосподарських культур і, як наслідок, на витрати виробництва, обсяги реалізації продукції, розмір прибутку і рентабельності.

Друге джерело ризиків – це біологічна природа використовуваних в сільському господарстві виробничих ресурсів та виробленої продукції. Терміни і послідовність виконання технологічних операцій зумовлені цією природою, а їх порушення неминуче посилює ризик втрати продукції і доходу.

Третє джерело пов'язане з небажаними змінами якості і кількості факторів виробництва. Це зниження якості посівного матеріалу, добрив, комбікормів, незадовільний рівень якості техніки, несвоєчасне постачання паливно-мастильних матеріалів та інше.

Четверте джерело витікає з територіальної протяжності сільськогосподарського виробництва, що може призводити до ускладнення технологічного контролю, а несвоєчасне або неякісне проведення робіт стає додатковим джерелом ризиків.

П'яте джерело – зміна умов реалізації виробленої продукції. Погіршення співвідношення попиту і пропозиції і, як наслідок, несприятливі для виробника зміни ринкових цін, посилення конкурентної боротьби, підвищення тарифів на транспортування або витрат на зберігання продукції.

Шосте джерело пов'язане зі зміною державної грошово-кредитної політики. Це – дефіцит бюджету, зміна курсу національної валюти, темпи інфляції,

підвищення ставок рефінансування Центрального банку і відсотків за кредитами комерційних банків. А також зміна економічної політики, що може проявлятися в застосуванні методів протекціонізму або, навпаки, лібералізації економіки, посилення або ослаблення податкового регулювання експорту та імпорту тощо.

Для забезпечення ефективної господарської діяльності та отримання позитивних економічних результатів необхідно управляти ризиками. Управління і ризик – взаємопов'язані компоненти економічної системи. Перше саме може виступати джерелом другого. Особливо наочно це проявилось на початковому етапі трансформації української економіки: втрата її керованості створила ситуацію тотального ризику для підприємницької діяльності. Були також визначені етапи оцінки та аналізу ризиків в агропромисловому виробництві. Ґрунтуючись на цьому, механізм управління ризиками можна представити у вигляді такої схеми:

1 етап – ідентифікація ризиків: формування переліку, класифікація, тобто визначення конкретних видів втрат і відповідно на цій основі класифікація ризиків.

2 етап – оцінка та аналіз втрат: тут визначаються показники оцінки, а також, які методи будуть використовуватися для їх розрахунку, на яких даних буде ґрунтуватися розрахунок.

3 етап – оцінка та аналіз ризику: Тут також повинні бути визначені показники оцінки, а також, які методи будуть використовуватися для їх розрахунку, на яких даних буде ґрунтуватися розрахунок.

4 етап – оцінка соціального ризику. Тут виявляються типи особистостей людей, які здійснюють виробництво та приймають рішення, а також схильність до ризику. Визначаються методи і способи виявлення.

5 етап – аналіз отриманих результатів. Тут аналізуються отримані дані за розрахунками і розробляються рекомендації щодо зниження ризиків. Перший етап залежить від сфери діяльності господарюючого суб'єкта. При цьому, господарюючий суб'єкт може використовувати існуючі класифікації або сам виявляє втрати і ризики, властиві його діяльності.

В економічній літературі виділяють здебільшого такі методи зменшення ризиків:

- уникнення ризику. Суть даного способу полягає у відмові від діяльності, ефективність якої викликає хоча б незначні сумніви. Але це може бути не вигідно, а часом і неможливо. При цьому господарюючий суб'єкт позбавляє себе можливості отримати додатковий дохід, прирікає себе на застій, застосування рутинних методів господарювання, чим, природно, підвищує ймовірність втрати конкурентоспроможності та банкрутства;

- зменшення несприятливого впливу тих чи інших факторів на результати виробництва. Суть полягає у прийнятті всіх можливих превентивних заходів: підвищення якості планування, організації та управління виробництвом; використання гнучких технологій і створення системи резервних фондів, поліпшення державного регулювання шляхом створення відповідних параметрів економічного та правового середовища; вибір оптимальної товарної стратегії та стратегії поведінки підприємницьких структур на ринку факторів виробництва тощо;

- локалізація ризику – виділення найбільш фінансово небезпечних етапів або ділянок діяльності у відокремлені структурні підрозділи. Виробничі підприємства застосовують методи локалізації ризику через виділення в самостійні дочірні підприємства торгових відділів, транспортних та ремонтно-будівельних підрозділів;

- лімітування. Суть даного методу полягає у встановленні граничних сум витрат по одній угоді, норм інвестування в один об'єкт, меж компетенції у прийнятті фінансових рішень окремими працівниками і т.п. Лімітування повинно застосовуватися для зниження можливих економічних наслідків реалізації ризику, особливо при досить складною і розгалуженою структурою управління великими об'єктами, що мають філії і дочірні структури;

- оволодіння ризиком. Застосування цього методу доцільно і навіть необхідно, коли потенційні втрати незначні, коли робиться все можливе для попередження або зниження збитку від впливу непередбачених обставин, коли, головне,

чітко виявлені шанси на отримання високого підприємницького доходу. Щоб свідомо йти на ризик, підприємець повинен спиратися на знання економічних, природних та інших законів і закономірностей, на економічну відповідальність, на належний фундамент інформації, на науково розроблену теорію прийняття управлінських рішень та механізму їх реалізації;

- усунення, запобігання ризику. Стосовно до ризиків, що пов'язані зі стихійним лихом природних сил (маються на увазі землетрусу, посухи, вимерзання посівів тощо) це взагалі неможливо. Важко заздалегідь визначити зміни в поведінці конкурентів на ринку. Можна, звичайно, не брати мальованих рішень. Але в цьому випадку суб'єкт господарювання позбавляє себе шансу реалізовуватися як істинного підприємця і отримати підприємницький дохід, прирікає на застій, застосування рутинних методів господарювання, чим, природно, підвищує ймовірність втрати конкурентоспроможності та банкрутства;

- компенсація ризиків. Потрібно мати на увазі, що іноді відмова від діяльності не вигідна, може викликати інші ризики, а часом і неможлива. Тому ризик доводиться брати на себе. Щоб послабити негативний вплив ризику, створюється страховий резерв, який визначається як усереднена величина втрат за три роки з поправкою на інфляцію;

- поділ (сегментація) ризиків здійснюється шляхом поділу активів. Це збільшує число подій, які потрібно контролювати. Активи можна ділити фізично і юридично. Методом поділу ризиків є, наприклад, залучення двох-чотирьох постачальників; поділ вантажу мінімум на дві партії; збут на декількох сегментах ринку; зберігання цінностей у різних місцях. Але таким способом можна знизити не будь-який ризик;

- раціональність підходу до ведення господарської діяльності з опорою на науковий аналіз. При небезпеці недотримання зобов'язань партнерами можна скласти протокол про наміри, куди можна вносити зміни, вказівки на матеріальну відповідальність за відмову від підписання контракту; вступ контракту в силу з моменту узгодження, а не підписання;

- самострахування. Це, по суті, страхування, що проводиться всередині підприємства. При самострахуванні створюються страхові запаси сировини, матеріалів і комплектуючих, резервні фонди грошових коштів, формуються плани їх використання в кризових ситуаціях, створюються бази даних про можливих постачальників і покупців. Основне завдання самострахування полягає в оперативному подоланні тимчасових труднощів фінансово-господарської діяльності;

- страхування. Даний метод здійснюється за допомогою страхових компаній. Проте має свої обмеження. В першу чергу – це ціна, запитувана страховиком за прийняття на себе ризику. Вона перевищує ту ціну, яку принциповий страхувальник вважає розумною. Іншим обмеженням використання страхування є те, що деякі ризики не приймаються до страхування. Тобто, ціна і доступність страхування прямо пов'язані між собою, оскільки страхувальник приймає на себе той ризик, втрати від якого він може оцінити.

Кожен з перерахованих методів має свої переваги і недоліки. При цьому дані методи можуть використовуватися або кожен окремо, або комбінуватися залежно від потреб господарюючого суб'єкта.

На мою думку, механізм управління ризиками повинен дозволяти будь-якому господарюючому суб'єкту виробити свій алгоритм для управління ризиками.

При цьому успішний та ефективний розвиток багато в чому залежить від широкого застосування новітніх інформаційних технологій, що дозволяють обробляти інформацію будь-якого виду з найбільшою ефективністю. Інформаційні технології реалізуються з використанням засобів обчислювальної техніки з установкою на них спеціалізованих програм. Тобто за рахунок автоматизації окремих ділянок, тобто на етапах, де здійснюються численні розрахунки, можна набагато швидше, точніше і оперативно отримувати потрібні дані. Зокрема, це може бути застосовано і до управління ризиками.

Список використаних джерел:

1. Голубєва А. Ризики в агровиробництві / А. Голубєва // АПК: економіка, управління. – 2002. – №7.

Білозерцева В. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОДУКТИВНІСТЮ ПРАЦІ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ В КРИЗОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

В сучасних умовах господарювання продуктивність праці займає значне місце серед факторів забезпечення ефективної роботи підприємства, якості продукції, а також економічного розвитку. Новітня та чітка система управління продуктивністю праці необхідна для успішної роботи підприємства, а також збереження його конкурентних переваг.

Стосовно підсистеми управління продуктивністю праці можна сказати, що вона повинна мати тісний зв'язок із системою антикризового управління. Для цього механізм управління продуктивністю праці повинен бути всеохоплюючим та гнучким.

Сьогодні об'єктом активних досліджень в науковій галузі залишаються теоретичні питання проблеми зростання продуктивності праці. Багато вчених-економістів досліджували різні аспекти даної проблеми. Серед них А. Є. Аврутїна, Ю. Д. Борисова, Б. С. Бушуєва, В. М. Зарубїна, В. І. Золотарьова, Я. М. Купермана, В. С. Серова, Є. К. Сєдих, В. І. Стомахїна, А. А. Френкеля та ін.), а також у вітчизняних науковців (І. В. Голодець, Є. Й. Заблоцького, Б. М. Литвина, Є. В. Мниха, Р. Т. Пелячека, В. Г. Федоренка, І. Д. Фарїона, Н. Г. Чумаченка, С. І. Шкарабана, І. Г. Яремчука та інші.

В кризових умовах господарювання управління продуктивністю праці являє собою комплексне складне завдання, що має велике значення для підприємств різних сфер діяльності, які прагнуть бути успішними. Якщо на всіх етапах організаційного та виробничого процесу буде спостерігатися скоординована та грамотна робота менеджерів та економістів, то дане завдання буде реалізоване.

В кризових умовах господарювання особливого значення набувають компетенція керівника кадрової служби, мотивація персоналу, підвищення ефективності праці персоналу.

Самим ефективним способом підвищення продуктивності праці в умовах кризи є оптимізація чисельності персоналу. Оптимізація передбачає проведення розрахунку оптимальної кількості персоналу, що необхідна для якісного виконання виробничих програм. Також сутність оптимізації полягає у зведенні кількості працюючих до можливого мінімуму.

Не менш важливим стратегічним напрямом управління продуктивністю праці в кризових умовах господарювання є вдосконалення і розробка професіограм, тобто визначення головних якостей, які мають бути притаманні робітнику, що є претендентом на певну посаду. Базою моделей посад або професіограм є облік майбутніх потреб в персоналу визначеної професії і кваліфікації, що можуть з'явитися у випадку вибору організацією нової стратегії розвитку.

Особливості управління продуктивністю праці в кризових умовах господарювання спонукають керівників підприємств звернути увагу на стратегічні, перспективні напрями роботи з персоналом. Серед них є такі: перекваліфікація співробітників компанії, стимулювання дострокового виходу на пенсію робітників, залучення до роботи молодих фахівців, розробка принципів працевлаштування співробітників на випадок звільнення, залучення до участі в управлінні організацією широких прошарків працівників.

Окреме місце серед організаційно-економічних напрямів підвищення продуктивності праці займають умови праці, тобто сукупність факторів виробничого середовища, що впливають на здоров'я людини, її працездатність і результати її праці. Умови праці суттєво впливають на ставлення людини до роботи, морально-психологічний клімат в колективі, його стабільність.

Кризове становище на підприємствах характеризується досить низькою ефективністю використання праці. Таким чином, постає проблема зростання продуктивності праці на рівні всіх підприємств. Продуктивність праці можуть поліпшити автоматизація, нові технології, відкриття та винаходи, завдяки яким будуть зменшуватися витрати на послуги та продукцію, а також буде відбуватися скорочення тривалості виробничого циклу.

Отже, сьогодні існує безліч програм та методів для ефективного управління продуктивністю праці персоналу. Такі напрямки як охорона праці та поліпшення умов праці, підвищення рівня якості робочої сили, підвищення технічного рівня виробництва, а також підвищення рівня мотивації працівників є універсальними для всіх видів підприємств.

Список використаних джерел:

1. Акулов М. Г. Економіка праці і соціально трудові відносини : навч. посіб. / М. Г. Акулов, А. В. Драбаніч, Т. В. Євась. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 328 с.
2. Амосов А. Н. Підвищення продуктивності суспільної праці / А. Н. Амосов ; під ред. А. Н. Амосов // Економіст. – 2010. – № 1. – С. 53–59.
3. Горбач Д. Продуктивність праці і класова експлуатація в Україні / Д. Горбач // Спільне: журнал соціальної критики. Класова експлуатація та класова боротьба. – 2012. – № 4. – С. 42–51.
4. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підручник / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2011. – 390 с.

Бойченко Т. О., к. е. н. Скрипник Н. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА ЕТАПАХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Незважаючи на позитивні зміни в розвитку економіки, протягом останніх років простежується стійка тенденція зростання кількості неплатоспроможних та збанкрутілих підприємств практично в усіх галузях економіки країни. Це пояснюється тим, що на сучасному етапі підприємства знаходяться під постійним впливом зовнішніх та внутрішніх чинників, що призводять їх до фінансової кризи. Відповідними чинниками є низька ефективність роботи, відсутність дієвих стимулів підприємницької діяльності, значні структурні диспропорції в економіці, інфляційні процеси, низький рівень конкурентоспроможності вітчизняних товарів на зовнішньому та внутрішньому ринках.

На початок 2014 р. в Україні великі підприємства займали 0,2% від загальної кількості підприємств, середні – 5,4%, а малі – 94,4%. Обсяг реалізованої

продукції (робіт, послуг) у 2013 р. по Україні становив 231394698,8 млн грн. З них великі підприємства реалізували продукції на суму 115953669,7 млн грн (50,1% від загального обсягу), середні – на 79599600,2 млн грн (34,4%) і малі – на 35841428,9 млн грн (15,5%). Фінансові результати діяльності підприємств наведено на рис. 1 [1].

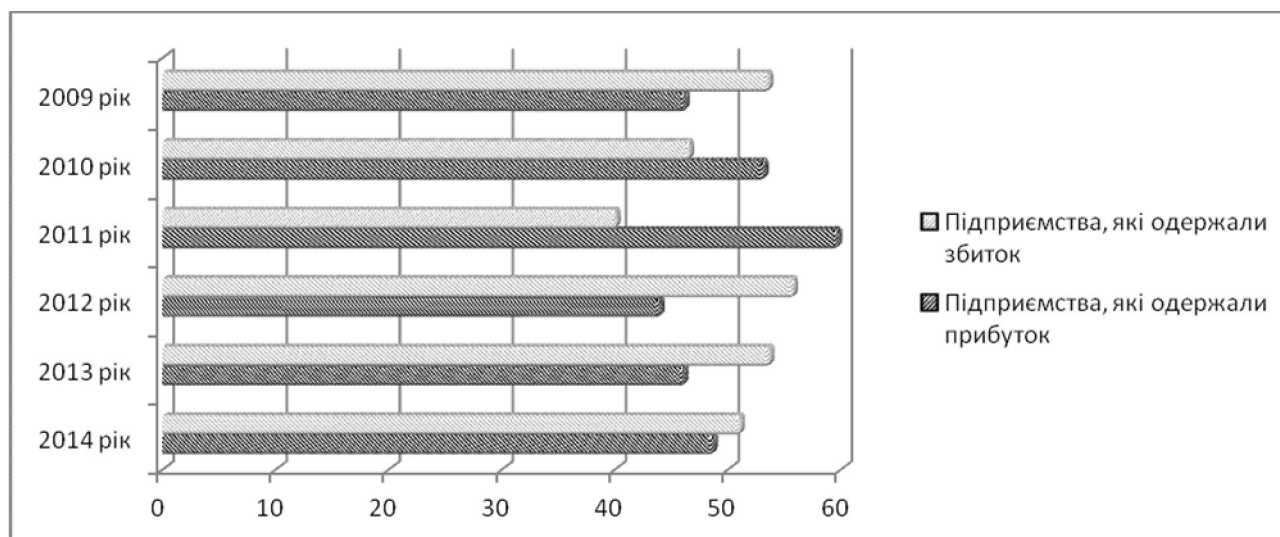

Рис. 1. Фінансові результати діяльності підприємств України за 2009–2014 рр.

У зазначених умовах перед органами державного та регіонального управління, а також керівниками підприємств постає завдання дослідження причин та наслідків криз вітчизняних підприємств для формування організаційно-економічного механізму управління процесами виходу підприємства з кризового стану.

Для розумінні кризи велике значення мають не тільки її причини, а й різноманітні наслідки: можливе відновлення організації або її руйнування, оздоровлення організації, загострення існуючої або виникнення нової кризи.

Виходячи з проілюстрованих даних Державної служби статистики України за 2009–2014 рр. можна зробити висновок, що фінансовий стан вітчизняних підприємств і покращується і погіршується циклічно. Це свідчить про взаємозв'язок циклічності економічних процесів та кризових явищ.

З кожною виділеною причиною виникнення кризи підприємство може стикатися у ході своєї діяльності, але на кожній стадії життєвого циклу зустрічається свій набір типових причин.

Таким чином, кризи в ході діяльності підприємства можуть виникати протягом усього його життєвого циклу і відображаються різким загостренням суперечностей, які виникають у ході взаємодії внутрішньогосподарських елементів мікроекономічної системи з зовнішнім світом [2].

Розглянемо види криз більш детально, розкриваючи їх зміст, основні причини та наслідки для роботи підприємства.

Криза зародження характеризується негативним впливом внутрішнього та зовнішнього середовища, в якому проходить процес створення підприємства та його запуск. Дана криза виникає при невірному попередньому аналізі зовнішньої середовища та оцінці основних конкурентів на ринку, низькому кваліфікаційному рівні персоналу і менеджерів.

Криза зростання виникає у процесі становлення підприємства на ринку та захвату основних ринків збуту. Характерними особливостями даного етапу є підвищення обсягів реалізації продукції, розширення ринків збуту, формування іміджу підприємства, збільшення прибутку. Для того, щоб затриматись на даній стадії підприємству необхідно створювати додаткові передумови подальшого технічного, ринкового, фінансового розвитку, а якщо керівництво не вживе необхідних заходів підприємство швидко перейде до стадії старіння.

Криза зрілості характеризує негативні явища, які прискорюють фазу занепаду. На даному етапі керівництво підприємства, нарощуючи виробничий, ринковий і фінансовий потенціал, повинно шукати шляхи диверсифікації виробництва, оновлення асортименту та технологій виробництва з врахуванням інноваційного ризику та термінами його окупності, оскільки може наразити підприємство на кризу «переоцінки можливостей».

Криза занепаду вказує на неякісне управління діяльністю та неефективні або невчасні заходи його реструктуризації чи модернізації. При виникненні даної кризи на підприємстві необхідно швидко реформувати всі сфери його діяльності або змінити форми власності, організаційної структури, провести технологічне оновлення, підвищити кваліфікацію персоналу [3].

Таким чином, аби попередити системну кризу слід вчасно виявляти симптоми кризових явищ і фактори, які свідчать про можливість настання кризи саме на даному етапі й розробляти напрямки з усунення та послаблення негативних наслідків.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Брінь П. В. Управління антикризовою діяльністю підприємства / П. В. Брінь, А. Ю. Черпак // Вісник НТУ «ХП». – 2014. – № 69(1042). – С. 92–98.
3. Скаско О. І. Удосконалення систем управління ризиками в Україні / О. І. Скаско // Бізнес Інформ. – 2014. – №1. – С. 274–279.

К. е. н. Гуцул Т. А.

Національний університет біоресурсів і природокористування України (Україна)

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНИ

Галузь тваринництва залишиться пріоритетним напрямком державної підтримки сільського господарства. Державна підтримка, яка надавалася протягом останніх років у формі доплат і дотації на молоко, позитивно вплинула на рентабельність виробництва і обсяги реалізації молока. Починаючи з 2012 року виробництво молока в Україні зростає попри постійне скорочення поголів'я. При цьому рентабельність виробництва молока в 2014 році у сільськогосподарських підприємствах становить 2%. З урахуванням постійного скорочення поголів'я корів, а також розширення можливостей експорту у країни Європейського Союзу загострюється проблема необхідності концентрації виробництва молока.

За підсумками 2014 року основними товаровиробниками молока в Україні залишаються господарства населення: їхня частка становить понад 76 % загального обсягу виробленого молока всіма категоріями господарств. При цьому продуктивність корів у приватних господарствах населення у 2014 році була

нижча порівняно з сільськогосподарськими підприємствами і становила 4676 кг проти 5018 кг. Слід зазначити, що тенденція низької товарності молока в господарствах населення, яка спостерігалась в останні роки, продовжилась і 2014 році – понад 60% виробленого молока у господарствах населення залишається у виробників і використовується для власного споживання та згодовується тваринам.

Для збільшення частки реалізації молока та молочної продукції, виробленої в господарствах населення, Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» (щодо реалізації на агропродовольчих ринках продукції домашнього виробництва та подвірного забою). Законом запроваджується можливість продажу на ринку відповідних категорій продукції домашнього виробництва та подвірного забою (в тому числі молоко необроблене, сир домашнього виробництва) за умови підтвердження їхньої придатності за результатами випробувань (досліджень) державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи, яка знаходиться на агропродовольчому ринку, державним інспектором, який знаходиться на цьому ж ринку. Цей закон набрав чинності з 01 січня 2015 року [1].

Формування ринку молока вимагає чіткої взаємодії її виробників з переробними підприємствами. При цьому важливе значення мають економічні умови його, рівень спеціалізації та концентрації виробництва на сільськогосподарських підприємствах, стан сировинної зони переробного підприємства, ступінь інтеграції сільського господарства та переробних підприємств, рівень матеріальної зацікавленості та відповідальності за кінцевий результат виробничої діяльності. Основним напрямом підвищення ефективності функціонування молокопродуктового підкомплексу є раціональна пропорційність у розвитку всіх його сфер і галузей. Сьогодення вимагає здійснення структурної перебудови підкомплексу у напрямі пріоритетного розвитку галузей молочного скотарства, кормовиробництва і на цій основі створення надійної сировинної бази для підприємств молочної промисловості. Тільки за таких умов ми зможемо сформувати конкурен-

тоздатний ринок молокопродуктів вітчизняного виробництва. Особлива роль у цьому процесі відводиться державі.

У світі відпрацьовані різні механізми державної підтримки виробництва молока. У США встановлені мінімальні ціни закупівлі державою молочної продукції. В країнах ЄС діє система встановлення мінімальної ціни закупівлі молока для різноманітних груп та видів молочної продукції. У країнах Прибалтики, в період формування фермерського виробництва, держава фінансувала до 55 % вартості будівництва ферми, а також виділяла пільговий кредит під 3–5 % річних.

В Україні слід скористатися позитивним досвідом країн світу щодо здійснення державної підтримки сільськогосподарського виробництва в цілому і, зокрема, молочного скотарства. З цією метою необхідно:

- переглянути та спростити умови одержання сільськогосподарськими товаровиробниками пільгових кредитних ресурсів;

- затвердити техніко-економічне обґрунтування Національного проекту «Відроджене скотарство», визначити форми участі держави під час реалізації цього проекту;

- ввести обмеження щодо надання коштів за державними програмами підтримки розвитку села та сільськогосподарського виробництва підприємствам організаційно-правових форм, в яких середня кількість працівників за календарний рік перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

- затвердити Національну програму охорони родючості ґрунтів, розроблену Міністерством аграрної політики та продовольства України спільно з Національною академією аграрних наук України, в якій передбачити виділення коштів на компенсацію заходів, що спрямовуються агроформуваннями на збереження та підвищення родючості ґрунтів, боротьбу з ерозійними процесами, консервацію деградованих та малопродуктивних земель та інші [2].

Список використаних джерел:

1. Укрмолпром [Електронний ресурс] : Парламент дозволив реалізацію молочної продукції на ринках. – Режим доступу : <http://www.ukrmolprom.kiev.ua/ua/novini/novini/396-povuizakon>
2. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс] : Щодо розбудови механізмів державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/contactus.html>

Демченко А. Ю.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА
АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННЮ ПІДПРИЄМСТВОМ**

Антикризове управління як важливий фактор сучасного розвитку менеджменту створює наукові завдання у сфері аналізу та управління всіма господарськими процесами на підприємстві. Проте антикризове управління на сучасних українських підприємствах здебільшого неефективне. Актуальність питань антикризового управління вимагає пошуку дієвих варіантів його здійснення, серед яких чільне місце займає управління змінами.

Праці вітчизняних науковців, присвячені проблематиці антикризового управління, подані такими авторами, як П. Беленький, І. О. Бланк, Д. Богиня, Є. Бойко, М. Є. Брюховецька, І. П. Булеєв, В. О. Василенко, М. Герасимчук, М. П. Іванов, Л. О. Лігоненко, М. Пашута, Л. С. Ситник, О. О. Терещенко, М. В. Туленков, В. А. Туніков, Н. М. Тюріна, Л. І. Федулова, А. Д. Чернявський та ін. Проте в поданих наукових працях недостатня увага приділяється управлінню змінами як альтернативному варіанту антикризового управління підприємством.

У підприємництві термін «зміни» може мати декілька значень. Таким терміном характеризують зовнішні зміни: технологій, споживчих смаків, умов конкуренції, різноманітних соціальних, політичних та інших факторів. Також термін «зміни» характеризує внутрішні зміни, що виникають у результаті необхідності підприємства адаптуватись до умов зовнішнього середовища конкретної галузі.

З огляду на важливість залучення керівного апарата, зміни перетворюються на програми трансформації чи реорганізації, ініційовані керівництвом.

Антикризове управління визначається західноєвропейськими економістами, як діяльність, необхідна для подолання стану, що загрожує існуванню підприємства, при якому основним питанням стає виживання. Ця діяльність характеризується підвищенням інтенсивності застосування певних методів, необхідних для подолання ситуації, що загрожує існуванню підприємства. При цьому, на думку деяких дослідників, відбувається перенесення всієї уваги на короткострокові проблеми, які пов'язані з проведенням швидких рішучих заходів. Інші автори, які хочуть підкреслити позитивний характер криз, визначають антикризовий менеджмент як створення інструментів, які дозволяють повідомити про переломний пункт, що наближається, і розробити новий курс розвитку.

Цілями антикризового управління є запобігання кризових режимів роботи й розроблення заходів з організації діяльності в цих режимах.

Управління змін – це формування такої системи управління організацією, яка забезпечує її ефективну роботу при певному рівні ризику. Професіоналізм керівництва організацією повинен проявлятися не лише у використанні всього комплексу відомих інструментів менеджменту (у тому числі методів організації бізнес-процесів), але й в умінні передбачати розвиток подій у зовнішньому для організації середовищі. Криза може також надати нові можливості розвитку організації. Виражається це насамперед у загальному ослабленні всіх учасників ділового обороту (при макрокризі), що відобразиться в ослабленні конкурентної боротьби, у необхідності термінового введення інновацій у діяльність компанії, які дозволять перейти на новий якісний рівень діяльності організації, у виникненні внаслідок кризи принципово нових напрямків діяльності.

Подолання кризового стану – це керований процес. Успіх управління організацією залежить від своєчасного розпізнавання кризи та застосування дієвих методів її усунення. У цьому контексті одним із дієвих варіантів антикризового управління є управління змін, призначення якого полягає у тому, щоб на основі

глибокого аналізу реальних ситуацій у динаміці знайти форми і методи пошуку відповіді на постійні зміни зовнішнього середовища, а також за допомогою відповідних заходів забезпечити свою життєдіяльність.

Отже, виведення підприємства зі стану кризи можна розглядати як стратегічну мету, реалізація котрої неможлива без здійснення певних змін та залучення всього потенціалу підприємства. У міру завершення реалізації заходів антикризової програми та отримання позитивних результатів потреба в розробленні стратегії діяльності актуалізується, оскільки саме в стратегічному плані змін підприємства мають бути закріплені отримані здобутки і створені передумови для запобігання повторенню кризових явищ.

Список використаних джерел:

1. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. для вищих навч. закл. / О. В. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 504 с.
2. Воронков Д. К. Інтеграція підходів до управління змінами на підприємстві / Д. К. Воронков // Економіка. Менеджмент. Підприємництво : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. – Луганськ : Видавництво СХУ ім. В. Даля, 2010. – № 22 (II). – С. 152–158.
3. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : монографія / Воронкова А. Е., Вечерковські Р. З., Воронков Д. К. та ін. ; А. Е. Воронкова (заг. ред.). – 2-е вид., переробл. і доп. – Х. : ІНЖЕК, 2008. – 520 с.
4. Гетьман О. О. Економічна діагностика : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. О. Гетьман, В. М Шаповал. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 307с.

Дробишева О. О., Гюльназарян В. В.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

ІННОВАЦІЇ ЯК ОСНОВА СУЧАСНОГО АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Сьогодні реалії внутрішньогосподарського управління на вітчизняних підприємствах характеризуються своїм кризовим характером, що виявляється через невідповідність принципів організації управління, що склалися раніше, умовам господарювання, які зазнали змін. Хоча й у наш час є багато нових

підходів, вони ще не спираються на цілісну систематизовану теорію. Саме недоліки в системі внутрішнього управління підприємством у більшості випадків є причиною виникнення кризової ситуації. Вихід підприємства із кризового стану вимагає розробки стратегії антикризового управління.

Для реалізації цього завдання постає вимога до нових знань, підготовлених спеціалістів та їх науково-технічного оснащення, систем управління, систем автоматизації проектних робіт, а також комп'ютерних систем управління проектами – тобто всього, що включає в себе менеджмент науково-дослідницьких та дослідно-конструкторських робіт, який є складовою частиною нового загального менеджменту підприємства. З цією метою на підприємстві мають бути передбачені заходи з підготовки конструкторів та спеціалістів-менеджерів науково-дослідницьких та дослідно-конструкторських робіт, з розвитку науково-технічної бази, впровадження інформаційних технологій, систем автоматизації проектних робіт тощо [1, с. 35].

Для забезпечення конкурентоспроможності підприємство під час проведення змін, у першу чергу, повинно орієнтуватися на інноваційну спрямованість систем управління, гнучкість виробництва, спрямованість на максимально повне забезпечення та задоволеність споживача [2]. За умов стрімкого науково-технічного прогресу своєчасне та оперативне впровадження інновацій забезпечує стійкість, маневреність підприємства, його здатність пристосуватися до мінливого оточення.

Таким чином, основою сучасного антикризового менеджменту підприємства є використання необмежених можливостей науково-технічної революції, в першу чергу – інноваційних та інформаційних технологій.

На початку ХХ століття вперше вживається термін «інновація». Цей термін використав Й. Шумпетер, який був основоположником теорії інновацій та інноваційного розвитку. Він розглядав інновації і інноваційну діяльність як рушійні сили економічного розвитку. Згідно з його трактуванням інновація – це втілення в життя нової комбінації ресурсів (продуктивних сил), що здатна задовольняти нові потреби [3, с. 8].

Інновація – це кінцевий результат діяльності, що спрямована на створення й використання нововведень, втілених у вигляді вдосконалених чи нових товарів (виробів чи послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту товарів, які сприяють розвитку й підвищенню економічної ефективності виробництва і споживання або забезпечують соціальний чи інший ефект.

Закон України «Про інноваційну діяльність» трактує інновації таким чином: інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [4]. Отже, у відповідності до цього визначення поняття «інновація» охоплює не лише нові товари чи технології, але й послуги, організаційно-технічні рішення комерційного характеру тощо.

Щоб економічно вижити в період кризи й не тільки, потрібно бути успішним, тобто мати конкурентоспроможну продукцію. Практики багатьох підприємств свідчать, що досягти необхідного рівня конкурентоспроможності можуть лише ті підприємства, які вчасно реагують на інноваційні вимоги нової економіки, успішно вирішують завдання фінансового забезпечення та якісної інформаційної підтримки відповідних управлінських рішень. Усі інші господарські структури опиняються у стані перманентної боротьби за виживання [5]. Інновації посідають важливе місце не лише у конкурентному ринковому середовищі, у менеджменті підприємства, але й відіграє ключову роль в економічному і соціальному прогресі всього суспільства. Система інноваційного управління повинна бути спрямована на формування ефективної політики нововведень, що дозволяє функціонувати, уникаючи кризових ситуацій і займати лідируючі позиції.

Отже, інновації у сучасних економічних умовах мають дуже велике значення для існування та розвитку як окремого підприємства, так і держави в цілому. Саме тому потрібно розглядати інноваційну діяльність як провідний засіб

соціально-економічного розвитку й виходу з існуючої затяжної економічної кризи. Але не потрібно забувати, що велику роль у стимулюванні інновацій, інноваційної діяльності в процесі антикризового управління відіграє держава та державна політика у цій сфері оскільки вона, по-перше, формує правові засади, а по-друге, може впливати на зниження ризиковості впровадження інновацій.

Список використаних джерел:

1. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / В. О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 504 с.
2. Юрик Н. Інноваційні підходи до розробки антикризової стратегії в сучасних умовах. [Електронний ресурс] / Н. Юрик. – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2009/yuryk.pdf>
3. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підручник / С. М. Ілляшенко. – Суми : ВТД–Університетська книга, 2010. – 334 с.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
5. Жигалкевич Ж. М. Інновація – провідний засіб антикризового менеджменту [Електронний ресурс] / Ж. М. Жигалкевич, К. О. Євсєєва. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/27_NII_2010/Economics/67237.doc.htm.

К. е. н. Євтушенко Г. В., Пастухова Н. В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (Україна)

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Невід’ємною рисою будь-якого підприємництва, в тому числі і туристичного бізнесу, є ризики, які розрізняються причинами виникнення, широтою дії та іншими показниками, але їх об’єднує одне – негативні наслідки, які настають після їх виникнення.

Розглядаючи такий вид підприємництва, як туристичний бізнес, необхідно відзначити, що він є одним з найбільш ризикованих видів діяльності у сфері надання послуг, внаслідок чого збільшується число ризикових випадків, характерних лише для цього виду діяльності.

Вивченням цієї теми займається багато дослідників, тому існують різні визначення ризику у туристичній діяльності (табл. 1).

Таблиця 1. Визначення категорії «ризик туристичної діяльності»

№	Автор	Визначення
1	Школа І. М.	Ризик у туристичній діяльності – це ймовірність того, що підприємство зазнає збитків або витрат, якщо прийняте управлінське рішення не здійсниться, а також якщо при прийнятті цих рішень були допущені прорахунки чи помилки [6]
2	Вітлінський В. В.	Ризик у туристичній діяльності слід розглядати як ймовірність настання втрат або збитків внаслідок неправильної реалізації прийнятих управлінських рішень, нездійснення якихось заходів під дією різних передбачуваних, але яких неможливо було уникнути, чи передбачуваних факторів, або якщо при прийнятті цих рішень були допущені помилки чи прорахунки [2, с. 25]
3	Білецька І. М.	Ризик туристської діяльності – ймовірність нещасного випадку (аварії) або захворювання учасників туристичних заходів внаслідок впливу на них факторів ризику [1, с. 85]
4	Луконіна Д. Є.	Ризик в туристичній діяльності – це ймовірність виникнення невизначеності щодо недоотримання очікуваних доходів або можливих збитків, пов'язана з виробництвом, реалізацією або споживанням туристичних послуг [4]
5	Кудла Н. Є.	Ризик в туристичній діяльності – це суб'єктивна оцінка такого результату і обумовлених ним доходу або втрат. Джерелом ризику є невизначеність господарської ситуації, що виникає через безліч змінних факторів і випадковостей, неповноти інформації про туристичному ринку, а також особливостей особистості підприємців [3]

Управління ризиком – це практична діяльність з пом'якшення впливу негативних наслідків ризиків на керовану систему, яка передбачає розроблення різних заходів, що сприяють усуненню можливих негативних наслідків ризику [3].

Аналіз інформації щодо розвитку світового туризму дозволяє систематизувати фактори ризику туристично-рекреаційного комплексу шляхом об'єднання їх в 4 групи [5]: соціально-політичні, макроекономічні, науково-технічні та природні фактори. Дані фактори доповнюються внутрішніми загрозами, які впливають на стійкість функціонування туристичних підприємств. Ці загрози охоплюють всі сторони економічної та комерційної діяльності туристичних підприємств і проявляються у ході основних виробничо-технологічних процесів підприємств туристично-рекреаційного комплексу, у фінансово-інвестиційної та управлінської діяльності, при взаємодіях з туристами та економічними контрагентами.

Спосіб реалізації підприємством основних завдань являє собою процес управління ризиком, який охоплює три послідовні процедури (рис. 1).

Рис. 1. Процес управління ризиком туристичної діяльності

Ідентифікація та оцінка ризику становлять інформаційний ґрунт вибору адекватних методів його контролю. Контроль ризику слугує обмеженню можливих втрат і примноженню потенційних переваг, які є наслідком реалізації ризику. Предметом зацікавлення є лише ті види ризику, якими можна маніпулювати за наявних засобів підприємства і відповідно до його завдань. Вибір методів контролю та їх впровадження має бути доповнений тривалим трансфером інформації про явища, які відбуваються у підприємстві та його оточенні.

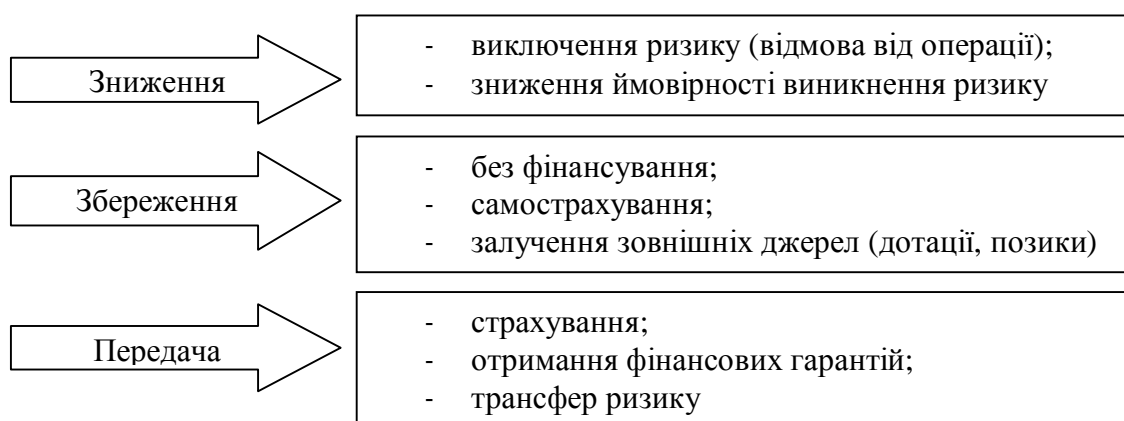

Рис. 2. Методи управління ризиком [4]

У випадку невизначеності туристичне підприємство робить різні кроки, які мають на меті уникнути небажаних наслідків прийняття рішення за відсутності знань. У сучасній практиці застосовують декілька способів (методів) зменшення ризику: уникнення ризику завдяки неучасті у ризикованому заході; набуття додаткової інформації (купівля або самостійне отримання інформації); диверсифікація

діяльності; передача частини ризику іншим особам і організаціям завдяки страхуванню бізнесу і працівників; страхування у страхових компаніях; самострахування [3].

Враховуючи сучасні тенденції міжнародної туристичної діяльності, а також зростання рівня ризиків, важливими завданнями є застосування ефективних методів управління ризиками (рис. 2).

Таким чином, ризики впливають на економічний розвиток туристичної індустрії і можуть досить істотно обмежувати рівень туристичної активності. Розробка системи внутрішніх і зовнішніх факторів, а також організаційно-економічного механізму управління ризиками дозволяє ефективно вирішувати багато проблем господарської діяльності туристичних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Білецька І. М. Організація підприємницької діяльності у туризмі : навч. посіб. / І. М. Білецька, І. Ф. Карташевська, О. В. Плугарь ; за заг. ред. С. Ю. Цьохли; Таврійський нац. ун-т ім. В.І. Вернадського. – Сімферополь : ДІАЙПІ, 2011. – 244 с.
2. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком / В. В. Вітлінський, П. І. Верчено. – К. : КНЕУ, 2000. – 292 с.
3. Кудла Н. Є. Менеджмент туристичного підприємства: підручник [Електронний ресурс] / Н. Є. Кудла. – К. : Знання, 2012. – 343 с. – Режим доступу : <http://pidruchniki.com>
4. Луконіна Д. Є. Туризм та культурна спадщина : Межвузівський зб. наук. праць [Електронний ресурс] / Д. Є. Луконіна, Т. В. Черевичко. – Видавництво Саратівського університету, 2004. – 248 с. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_tourism/tour_risk.htm
5. Овчаров А. О. Риск-менеджмент на туристичних підприємствах [Електронний ресурс] / А. О. Овчаров, П. П. Мирошкин, М. П. Степанова // Підприємництво. – 2010. – № 6 Вип. 2 (161). – С. 79–84 – Режим доступу : <http://www.creativeconomy.ru/articles/10887/>
6. Школа І. М. Розвиток туристичного бізнесу : навч. посіб. [Електронний ресурс] / І. М. Школа, Т. М. Ореховська, О. П. Корольчук. – Режим доступу : http://tourlib.net/books_ukr/shkola3-3.htm

Кащіна К. С., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Антикризове управління підприємством – це особлива система управління розвитком підприємства, що включає в себе комплекс заходів, спрямованих на виявлення ознак кризових явищ та створення відповідних умов для їх своєчасного запобігання, послаблення, подолання з метою забезпечення життєдіяльності суб'єкта підприємницької діяльності, недопущення ситуації його банкрутства, відрізняється комплексним і стратегічним характером та має здатність повністю усувати тимчасові утруднення, зафіксовані в роботі підприємства.

Причинами криз на підприємствах є: фінансово-економічна ситуація в країні; гостра конкуренція; непрофесійне управління (помилкові рішення); ризиковий розвиток (стратегія); кризове управління (що створює конфлікти, кризи); складна соціально-політична ситуація; природні катаклізми.

За даними Державної служби статистики України ми можемо побачити фінансові результати діяльності підприємств (табл. 1) та зміни за 2013–2014 р.

Таке погіршення фінансового стану багатьох сфер діяльності підприємств зумовлене падінням гривні, несприятливими умовами для торгівлі, важким положенням та соціально-політичним станом у країні.

Управління підприємством на будь-якій стадії його розвитку повинне бути антикризовим, тобто здатним передбачати і запобігати кризовим ситуаціям або, в усякому разі, послаблювати їх [4]. Іншими словами, антикризове управління на підприємстві має бути постійно діючим елементом усіх основних напрямків менеджменту: управління виробництвом, постачанням та збутом, персоналом, фінансами тощо.

Створення на підприємстві системи антикризового управління має базуватися на певних принципах, дотримання яких дозволить забезпечити її ефективне функціонування у майбутньому. Серед таких принципів фахівці виділяють своєчасну діагностику кризових явищ у фінансовій діяльності підприємства,

терміновість реагування на різні кризові явища, адекватність реагування підприємства на ступінь реальної загрози його фінансовому добробуту, а також повну реалізацію внутрішнього потенціалу для виходу з кризи [3]. Оскільки ми розглядаємо антикризове управління на підприємстві як постійно діючу систему, то її функціонування пов'язане з прийняттям значної кількості управлінських рішень. Антикризові управлінські рішення, на думку дослідників, мають прийматися на основі достовірної інформації, їх масштаб і спрямованість мають відповідати типу кризи на підприємстві та швидкості її поширення, рішення різних суб'єктів антикризового управління мають узгоджуватися між собою, кожне рішення має обиратися як оптимальне з декількох можливих варіантів, спрямовуватися на конкретного виконавця і доводитися у зрозумілій для нього формі, прийняті рішення мають виконуватися в максимально можливому обсязі [2]. Порушення вказаних принципів не дозволить отримати очікуваних ефектів від антикризових заходів або навіть може призвести до поглиблення кризи на підприємстві.

Таблиця 1. Фінансовий результат до оподаткування за сферами діяльності підприємств

Сфера діяльності	Фінансовий результат до оподаткування (млн грн)	
	2013 рік	Січень-вересень 2014 року
Усього	29283,2	-168026,1
сільське, лісове та рибне господарство	15147,3	-958,6
промисловість	13698,3	-79724
будівництво	-5126,6	-3609,7
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	-6047,5	-44608,5
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	834,3	-7272,8
тимчасове розміщування й організація харчування	-1270,5	-3487,5
інформація та телекомунікації	6817,6	-7083,2
фінансова та страхова діяльність	24041,2	67422,9
операції з нерухомим майном	-9571,4	-18261,9
професійна, наукова та технічна діяльність	-6823,8	-67006
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	-1224,8	-2429,9
освіта	140,2	68,9
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-31,9	-524,8
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-1280,4	-469,4
надання інших видів послуг	-18,8	-81,6

Джерело: [1].

Отже, успішне впровадження антикризових заходів буде можливим лише за умови використання комплексного підходу до визначення кризової ситуації на підприємстві, який передбачає використання спеціальних методів і прийомів управління процесами попередження, переборювання та ліквідації кризи та дасть змогу сформуванню ефективної системи антикризового управління на підприємстві, адекватну сучасним умовам господарювання.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
2. Приходько Н. П. Сутність антикризового управління на підприємстві / Н. П. Приходько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2011/iem/rotatuev/library/article02.htm>.
3. Теория и практика антикризисного управления / под ред. С. Г. Беляева, В. И. Кошкина. – М. : Закон и право: ЮНИТИ, 2005. – 469 с.
4. Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / А. М. Штангрет, О. І. Копилук. – К.: Знання, 2007. – 335 с.

Д. е. н. Коваленко О. В., Горбик М. В.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

ДОСЛІДЖЕННЯ І ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

І ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

У СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Дослідження та оцінка платоспроможності та фінансової стійкості підприємства є найважливішим етапом оцінки його діяльності і фінансово-економічного благополуччя, відображає результати його поточного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів. Актуальність дослідження пояснюється тим, що аналіз показників фінансової стійкості та платоспроможності дає змогу визначити фактори, які впливають на неї, що дозволяє вжити певних заходів для покращення фінансового стану підприємства.

Ліквідність підприємства – це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань.

Фінансова стійкість – це стан майна підприємства, що гарантує йому платоспроможність. Основне завдання аналізу фінансової стійкості полягає у визначенні спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів, що впливають на його фінансовий стан [4, с. 23].

При аналізі фінансової стійкості та платоспроможності доцільно розраховувати відносні показники автономії, стабільності, фінансового левериджу, поточної ліквідності та інші [5, с. 125].

Проблема забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності є однією з найбільш актуальних для більшості вітчизняних підприємств. Розуміючи під фінансовою стійкістю здатність організації стабільно функціонувати, одержуючи достатній для відтворення та розвитку прибуток, своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання за платежами, у практичній діяльності підприємства постають труднощі у визначенні механізму, що забезпечував би порядок з утриманням фінансового рівноваги досягнення поставлених цілей.

На прикладі КП НВК «Іскра» було здійснено аналіз показників фінансової стійкості за 2012–2014 рр. Розраховані показники свідчать про підвищення фінансової залежності КП НВК «Іскра». КП НВК «Іскра» поступово втрачає фінансову стабільність. Але відзначається позитивна тенденція до відновлення фінансової незалежності, адже на кінець 2013 року показники дещо покращились. Значення коефіцієнта фінансової незалежності на кінець 2012 року катастрофічно зменшується до 0,14, що свідчить про різке падіння фінансової незалежності КП НВК «Іскра», проте на кінець 2013 року показник дещо покращується. Незважаючи на це значення показника протягом 2012–2014 рр. жодного разу не досягало нормативу.

Таким чином, оптимальним шляхом розв'язання проблеми підвищення фінансової стабільності підприємств є шлях інвестиційно-інноваційного розвитку, який забезпечує комплексний розвиток підприємства за рахунок реалізації

взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на технічне оновлення виробництва, використання науково-технічного потенціалу, формування високотехнологічного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Артеменко В. Г. Финансовый анализ : учеб. пособ. / В. Г. Артеменко, М. В. Беллендир. – М. : ДИС, 2006. – 126 с.
2. Артус М. М. Финансовый механизм в условиях рыночной экономики / М. М. Артус // Финанси України. – 2011. – № 5. – С. 54–59.
3. Гізатулліна О. М. Финансова стійкість підприємства: економічна сутність та методика оцінки / О. М. Гізатулліна // Прометей. – 2010. – № 2. – С. 239–244.
4. Донченко Т. В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства / Т. В. Донченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 1. – С. 23–27.
5. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2004. – 654 с.

Д. держ. упр. Комар Ю. М., Шпак А. В.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

Світова фінансова криза призвела до збільшення кількості фінансово неспроможних промислових підприємств в кожній галузі економіки України. Це пояснюється, по-перше, об'єктивною макроекономічною нестабільністю, а по-друге, рядом суб'єктивних чинників, серед яких на перше місце виходить нездатність керівництва здійснювати ефективне антикризове управління підприємством, своєчасно виявляти проблеми та вживати необхідних заходів. Виходячи зі статистичних даних, слід зазначити, що сучасний стан вітчизняних промислових підприємств характеризується скороченням обсягів виробництва через зменшення попиту зовнішніх та внутрішніх ринків; масовими порушеннями платіжних зобов'язань; швидким вимиванням оборотних коштів через неможливість отримання короткострокових кредитів на оптимізацію поточної діяльності,

а також замороженням програм розвитку; масовими звільненнями або відпустками за власний рахунок працівників, скороченням робочих змін.

Криза – це системне зниження платоспроможного попиту, що супроводжується загостренням конкурентної боротьби. В цих умовах більшість підприємств, які втратили своїх клієнтів на традиційних ринках, будуть шукати нові сегменти, в тому числі і на вітчизняному ринку. Роль держави у такій ситуації зводиться до підтримки платоспроможного попиту за рахунок кредитування споживачів та організацій, підтримки виробників завдяки зниженню кредитних ставок та податків, захисту ринку шляхом недопущення на нього небезпечної та фальсифікованої продукції, посилення протидії надходженню на ринок нелегальної продукції [1].

Нестабільні умови функціонування вимагають від керівництва підприємств розробку антикризових заходів, спрямованих на стабілізацію фінансово-економічного стану й підвищення ефективності виробництва, а саме: зменшення витрат; збільшення надходження коштів; проведення реструктуризації кредиторської заборгованості; проведення реорганізації або реструктуризації підприємства, вдосконалення його організаційної структури та корпоративного управління, формування портфеля технологій виробництва відповідно до умов кризового стану ринку, коригування збутової політики і менеджменту персоналу. Варто доповнити перелік цих заходів різними видами диверсифікації, а саме, диверсифікації продукції, ринків збуту і всієї діяльності підприємства.

Кризовий стан підприємств зобов'язує менеджмент негайно реагувати, використовуючи також низку нетрадиційних заходів, які стосуються насамперед управління відносинами з власниками та інвесторами:

- злиття з іншими підприємствами та придбання нових, що забезпечить отримання додаткових ресурсів і додаткової частки ринку збуту і, що важливо для власників, збільшення вартості компанії;

- капітальні інвестиції можуть залучатися як в розвиток нових напрямків діяльності, так і в удосконалення існуючих, або в купівлю нового обладнання, інфраструктури чи нерухомості;

– фінансування стратегій за оптимальною вартістю, використовуючи власний капітал чи позики.

Для подолання кризової ситуації на підприємстві необхідна стратегія фінансового оздоровлення, завдання якої зводиться до визначення основних напрямів антикризових заходів і загальну очікувану ефективність. На основі плану фінансового оздоровлення розробляються більш конкретні документи: плани маркетингу, виробничі плани, графіки робіт та ін. План антикризових заходів розробляється на підставі антикризової програми і має містити перелік конкретних заходів, а також визначати відповідальну особу та виконавців.

В умовах кризи головним завданням для великих промислових підприємств є скорочення витрат. У вирішенні такого складного завдання може допомогти держава, яка створить умови для забезпечення постійного трансферту знань у виробництво. Як показує досвід низки країн – Фінляндії, Данії, Кореї – реформи, спрямовані на розвиток інноваційної сфери, суттєво підсилюють економічний потенціал навіть в умовах кризи [2]. У кризі важливо шукати не лише негативні наслідки, вона може також спричинити ліквідацію застарілих, неефективних елементів виробництва, тим самим сприяти оновленню та розвитку підприємства. Економія на матеріалах та енергії стає вирішальним конкурентним чинником, що гарантує виживання в умовах кризи.

Також слід застосовувати досвід іноземних компаній, які вийшли переможцями з попередніх криз, а саме управління на основі якості, до якого належить: орієнтація на результат; концентрація уваги на споживачеві; лідерство та відповідність цілям; управління на основі процесів і фактів; розвиток персоналу та підвищення його кваліфікації; постійне навчання, інновації та вдосконалення; розвиток партнерства; відповідальність перед суспільством. В умовах глобальної кризи роль якості і, перш за все, менеджменту, орієнтованого на якість, суттєво підвищується, тому вітчизняні промислові підприємства повинні постійно вдосконалювати свою діяльність.

Таким чином, промислове підприємство може мати успіх тільки в тому випадку, якщо знаходиться в стані послідовного і неухильного розвитку, тому пов-

ноцінне управління в умовах кризи повинне охоплювати стратегії довгострокових відносин з власниками, інвесторами, кредиторами, клієнтами, кінцевими споживачами, постачальниками та персоналом, без яких неможлива успішна діяльність як у сучасний період, так і в стратегічній перспективі.

Список використаних джерел:

1. Щербань І. О. Форми, методи і структури антикризового управління посередницькими організаціями / І. О. Щербань // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 8 (74). – С. 143–149.
2. Вавилов В. Стратегии, которые помогают выйти из кризиса победителем: опыт зарубежных компаний / В. Вавилов // Генеральный директор. Персональный журнал руководителя. – 2009. – № 7(43). – С. 62–66.

К. е. н. Крючко Л. С.

Дніпропетровський державний аграрний університет (Україна)

АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ БАНКАМИ

Сучасний стан банківської системи України характеризується значними динамічними коливаннями в змінних умовах фінансових ринків. Банківський сектор посідає одне з найвагоміших місць у фінансовій системі. Результати діяльності даного сектору стосуються майже усіх сфер економіки і невдачі та кризи банків можуть призвести до руйнування або значного ушкодження фінансової системи. Саме тому кожна країна зацікавлена в тому, щоб діяльність банків була регульованою, ефективною і надійною, забезпечувала безпеку і зростання економіки, протистояла кризам і захищала вклади своїх клієнтів.

Зовнішня економічна нестабільність та внутрішні недоліки функціонування діяльності банків негативно вплинули на сучасний стан банківської системи України. Відповідно до проведених досліджень економічна діяльність банківських установ в умовах фінансової кризи визначалася такими характеристиками: значним відтоком грошей, великою кількістю грошей поза банками, низьким рівнем довіри населення до фінансових установ, низьким рівнем капіталізації банків,

значною часткою іноземних капіталів у загальній структурі капіталів банківських установ. Окрім того, погіршення показників рентабельності та ліквідності показали високу чутливість банківських установ до зовнішніх та внутрішніх економічних, а інколи, й політичних потрясінь. Різке погіршення основних показників діяльності банківської системи в умовах економічної кризи привело до необхідності пошуку шляхів антикризового управління банківською системою загалом та кожного банку зокрема, що дозволило б у відносно короткі строки стабілізувати та стати запорукою подальшого розвитку.

Існує необхідність удосконалення системи ризик – менеджменту банку. Вона повинна визначати всі рішення та дії, які вживаються з метою уникнення, зменшення ризику, переносу його на іншу ділянку, установлення лімітів ризику або відверто його прийняття. Система ризик – менеджменту також повинна охоплювати банк в цілому – зверху до низу, включаючи спостережну раду, вище керівництво, департамент управління і контролю ризику та, звичайно, підрозділи, які безпосередньо здійснюють операції, через які банк наражається на ризики. Особлива увага повинна бути приділена ризику ліквідності, платоспроможності та банкрутства. Таким чином, основні напрями антикризового управління банківською діяльністю повинні бути спрямовані на стратегічні орієнтири стабільного функціонування банків, досягнення конкурентних переваг на ринку з урахуванням ризиків з метою настання стабілізації та ліквідації або уникнення кризових явищ. Важливою є орієнтація загальнодержавної політики на ефективне залучення та розміщення національних фінансових ресурсів. У контексті подолання банківської кризи важливою є своєчасна реалізація розглянутих заходів з метою повернення довіри до банківських установ, підвищення ліквідності та платоспроможності банків [1].

Механізм антикризового управління має забезпечувати адаптацію банку до змін зовнішнього та внутрішнього середовищ, що надасть можливість в результаті впровадження цього механізму у практичну діяльність банку забезпечувати

його стійке функціонування й розвиток за будь-яких економічних, політичних і соціальних перетворень в світі, або у внутрішньому середовищі [2].

Антикризове управління банківською системою України здійснюється як урядом держави, центральним банком, так і менеджментом конкретного банку, котрий перебуває в стабільному чи передкризовому стані. Воно містить різноманітні антикризові інструменти. Найпоширенішими інструментами антикризового управління є такі: рефінансування, введення тимчасових адміністрацій, регулювання рівня мінімального резервування, видача стабілізаційних кредитів, реструктуризація заборгованостей, зменшення витрат внаслідок скорочення мережі банківських філій (особливо неприбуткових) тощо [3].

Список використаних джерел:

1. Костогриз В. Аспекти антикризового управління банківською діяльністю в Україні / В. Костогриз // Економічний аналіз. – 2010. – №7. – С. 156–158.
2. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fg.gov.ua>
3. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

К. е. н. Морщенок Т. С., Фалько К. І.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

На сьогоднішній день дуже багато підприємств знаходяться у кризовому стані: погіршуються фінансово-економічні показники діяльності, втрачаються конкурентні позиції на ринку тощо. Це в свою чергу призводить у подальшому до їх збанкрутування, що не сприяє розвитку економіки країни в цілому. Тому своєчасним стає антикризове управління, що передбачає виявлення перших ознак кризових явищ та створення відповідних передумов для їх своєчасного запобігання, послаблення, ефективного їх подолання, а також ліквідацію негативних їх

наслідків з метою забезпечення у майбутньому життєдіяльності суб'єкта господарювання в умовах постійних змін зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Передусім виділимо основні принципи, на яких ґрунтується система антикризового управління – це рання діагностика кризових явищ у фінансовій діяльності підприємства, терміновість реагування на різні кризові явища, адекватність реагування підприємства на ступінь реальної загрози його фінансовому добробуту, а також повна реалізація внутрішнього потенціалу для виходу з кризи [1].

Основними відмінностями, що притаманні антикризовому управлінню, які виділив В. Родченко, є [2]:

1) головною метою є забезпечення стійкого становища на ринку та стабілізація господарсько-фінансового становища підприємства за будь-яких економічних, політичних і соціальних метаморфоз в країні;

2) негайна та дійова реакція на істотні зміни зовнішнього середовища на підставі заздалегідь розроблених прогнозів, альтернативних варіантів розвитку ситуації;

3) застосування управлінських інструментів, що дають змогу усунути як тимчасові ускладнення, так і розв'язати інші назрілі проблеми підприємства;

4) базування на постійних і послідовних інноваціях в усіх ланках та сферах діяльності підприємства;

5) застосування таких управлінських і фінансових механізмів, які здатні подолати труднощі з найменшими витратами навіть у складній ситуації.

Головним завданням антикризового управління є розробка й реалізація заходів, спрямованих на нейтралізацію найбільш небезпечних чинників, що впливають на підприємство та призводять до кризового стану. Перелік цих антикризових заходів має відобразитися в антикризовій програмі підприємства.

Антикризова програма та план антикризових заходів мають задовольняти таким вимогам:

- забезпечувати комплексне вирішення питань фінансового оздоровлення та відновлення працездатності цілісного організму підприємства;
- бути підпорядкованим стратегічним інтересам підприємства в цілому;
- бути привабливими для зовнішніх інвесторів та забезпечувати залучення зовнішніх коштів, необхідних для їх здійснення;
- встановлювати цілі, які кількісно вимірюються та можуть контролюватися;
- містити рішення, що усувають існуючі проблеми і загрозу для функціонування підприємства;
- конкретизувати завдання в розрізі структурних підрозділів та функціональних служб підприємства;
- передбачати змістовні (кількісні та якісні) наслідки запропонованих заходів, можливі терміни їх отримання [3].

Розглядаючи різні антикризові заходи, до яких удаються сьогодні сучасні підприємства, найпоширенішими та найактуальнішими можна назвати: скорочення витрат; горизонтальна й вертикальна інтеграція; аналіз можливостей передачі на аутсорсинг дорогих процесів; жорсткість контролю всіх видів альтернативних витрат; перегляд організаційної структури на предмет виключення зайвих рівнів управління; оптимізація технологічних процесів; жорсткість кадрової політики [1].

Таким чином, основними особливостями антикризове управління є: специфічність мети здійснення та управлінського інструментарію; ресурсні та часові обмеження; орієнтація на розв'язання проблем та мінімізацію втрат; інноваційний характер. Реалізація на підприємстві розробленого комплексу заходів антикризового управління сприятиме вирішенню певного переліку проблем та забезпеченню його ефективного існування у довгостроковій перспективі. В свою чергу успішна реалізація антикризових заходів стає можливою лише за умови використання комплексного підходу до визначення кризової ситуації на підприємстві, за допомогою використання спеціальних методів і прийомів управління процесами попередження та ліквідації кризи. Це дозволить сформувати ефективну систему антикризового управління на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Жадько А. О. Антикризове управління підприємством: сутність, етапи здійснення та основні антикризові заходи [Електронний ресурс] / А. О. Жадько. – Режим доступу: <http://intkonf.org/zhadko-ao-antikrizove-upravlinnya-pidpriemstvom-sutnist-etapi-zdiysnennya-ta-osnovni-antikrizovi-zahodi/>.
2. Родченко В. В. Концептуальні підходи до проблеми побудови системного антикризового управління підприємством [Електронний ресурс] / В. В. Родченко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/PSPE/2010_2/Rodchenko_210.htm.
3. Круглянко А. В. Особливості розвитку підприємств Чернівецької області в умовах кризи [Електронний ресурс] / А. В. Круглянко, Т. О. Чепко. – Режим доступу: http://chtei-knteu.cv.ua/herald_ru/content/download/archive/2010/v4/NV-2010-V4_14.pdf

Попова В. В., Власенко М. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ
АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ**

В умовах переходу на ринкові засади господарювання та підвищених вимог до конкурентоспроможності вітчизняні підприємства зіткнулися з неспроможністю трансформації організаційних структур та в результаті деякі з них опинилися у затяжному кризовому стані. Таким підприємствам властива нестача оборотного капіталу, низька платіжна дисципліна, зростання обсягів бартерних операцій, висока вартість кредитних ресурсів. В результаті дії цих та інших факторів підприємствам не вистачає коштів для виконання платіжних зобов'язань перед бюджетом, із виплати заробітної плати, оплати товарів, робіт і послуг. Через зростання боргів значна кількість підприємств знаходиться на межі банкрутства або є банкрутами. Вони неспроможні задовольнити платіжні вимоги постачальників за договорами, повертати кредити, виплачувати зарплату, здійснювати платежі в бюджет, що має системний ефект як в окремих галузях, так і в українській економіці в цілому.

Фази кризи, що відрізняються змістом, наслідками і необхідними заходами щодо їх усунення.

Перша – зниження рентабельності та обсягів прибутку підприємства (криза в широкому сенсі). Наслідком цього є погіршення фінансового становища підприємства, скорочення джерел і резервів інвестування будівництва. Рішення проблеми може лежати як в області стратегічного управління (перегляд стратегії, реструктуризація підприємства), так і тактичного (зниження витрат, підвищення продуктивності).

Друга – збитковість виробництва. Наслідком служить зменшення резервних фондів підприємства (якщо такі є – в іншому випадку відразу настає третя фаза). Рішення проблеми лежить в області стратегічного управління і реалізується, як правило, через реструктуризацію підприємства.

Третя – виснаження або відсутність резервних фондів. На погашення збитків підприємство направляє частину оборотних коштів і тим самим переходить в режим скороченого відтворення. Реструктуризація вже не може бути використана для вирішення проблеми, так як відсутні кошти на її проведення. Потрібні оперативні заходи щодо стабілізації фінансового становища підприємства і вишукування коштів на проведення реструктуризації. У разі неприйняття таких заходів або їх невдачі криза переходить у четверту фазу.

Четверта – неплатоспроможність. Підприємство досягло того критичного порогу, коли немає коштів профінансувати навіть скорочене відтворення і (або) платити за попередніми зобов'язаннями. Виникає загроза банкрутства. Необхідні екстрені заходи з відновлення платоспроможності підприємства та підтримання господарської діяльності [1].

Одним з засобів попередження кризового стану є завчасне виявлення та стабілізація фінансового стану підприємства. Визначення фінансового стану на ту або іншу дату допомагає відповісти на питання, наскільки правильно підприємство керує фінансовими ресурсами, як воно використовує майно, яка його структура, наскільки раціонально воно поєднує власні і позикові джерела, чи ефективно їх використовує, яка віддача виробничого потенціалу, чи нормальні взаємовідносини з дебіторами, кредиторами тощо. На основі аналізу фінансового

стану керівництво підприємство робить висновки про необхідність запровадження спеціальної антикризової програми з метою підвищення рівня фінансової стійкості і платоспроможності підприємства.

Антикризова програма – це спеціальним чином це спеціальним чином підготовлений внутрішній документ, у якому систематизовано викладається перелік основних заходів, що планується здійснити в межах. Антикризова програма та план антикризових заходів мають задовольняти такі вимоги: забезпечувати комплексне вирішення питань фінансового оздоровлення та відновлення працездатності цілісного організму підприємства; бути підпорядкованими стратегічним інтересам підприємства і привабливими для власника, керівництва, персоналу підприємства; бути привабливими для зовнішніх інвесторів та забезпечувати залучення зовнішніх коштів, необхідних для їх здійснення; встановлювати цілі, які кількісно вимірюються та можуть контролюватися; містити рішення, що усувають існуючі проблеми і загрозу для функціонування підприємства; конкретизувати завдання в розрізі структурних підрозділів та функціональних служб підприємства; передбачати змістовні (кількісні та якісні) наслідки запропонованих заходів, можливі терміни їх отримання [2, с. 195–196].

Готових універсальних підходів до антикризового управління немає. У кожному конкретному випадку оптимізаційні заходи специфічні для кожного окремого підприємства [3, с. 144]. Виведення підприємства зі стану кризи з мінімальними витратами є найважливішим завданням для керівництва підприємства у скрутні часи, тому формування антикризової програми є найбільш відповідальним та вагомим питанням.

Список використаних джерел:

1. Сергійчик О. С. Оперативне управління активами як інструмент антикризового управління будівельним підприємством [Електронний ресурс] / О. С. Сергійчик // Ефективна економіка. – 2010. – №10. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=340>
2. Попова Т. О. Теоретичні основи антикризового управління машинобудівними підприємствами / Т. О. Попова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. праць / ПДТУ. – Маріуполь, 2010. – Т. 3. – С. 193–197.
3. Журавська А. Р. Теоретичні засади антикризового управління сільськогосподарськими підприємствами / А. Р. Журавська // Вісник ЖНАЕУ. – 2013. – №1–2 (37). – С. 227–235.

Сивоконь А. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах дві третини вітчизняних підприємств перебувають у стані кризи і є потенційними банкрутами. Висока собівартість продукції вітчизняного виробництва та істотне зменшення попиту на неї стали головними причинами фінансової кризи переважної більшості українських підприємств. Досить часто виникнення кризи на підприємстві напряду пов'язане із недостатністю капіталу. Капітал – вагомий чинник розвитку реального сектору економіки.

Підприємства, які здатні серйозно поставити аналітичну роботу, здатні раніше розпізнати коли насувається криза, оперативно відреагувати на неї і з більшою ймовірністю уникнути «неприємностей» або зменшити ступінь ризику. Цим обґрунтовується необхідність оперативного і ефективного управління капіталом на підприємствах різних форм власності в ринкових умовах.

Над питанням управління формуванням капіталу на підприємстві працювала велика кількість вітчизняних учених, таких як О. І. Бідник, І. А. Бланк, В. І. Блонська, І. В. Викиданець, Є. В. Мних, І. П. Мойсеєнко, А. М. Поддєрьогін, Г. Б. Поляк, А. Г. Семенов, А. Стельмашук, К. О. Танащук, О. О. Терещенко, Н. М. Чиж, В. М. Шелудько, С. В. Юшко та ін.

Велику роль відіграє капітал в економічному розвитку підприємства і в забезпеченні інтересів держави, власників і персоналу виступає головним об'єктом фінансового управління підприємством.

Поняття капіталу має багато тлумачень і може трактуватися як матеріальні ресурси, сума грошей та нематеріальні ресурси. Капітал являє собою накопичений шляхом заощаджень запас економічних благ у формі грошових коштів та реальних капітальних товарів, що залучаються його власниками до економічного процесу як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання до-

ходу. Функціонування капіталу в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з факторами часу, ризику і ліквідності [1].

Існують певні тенденції накопичення капіталу. Саме накопичення означає збільшення та вдосконалення наявного капіталу, тобто використання частини додаткової вартості на збільшення чинного капіталу або на придбання додаткової робочої сили і засобів виробництва. Джерелом накопичення капіталу служить додаткова вартість.

Обсяг капіталу, особливості управління ним та виникнення фінансової кризи на підприємстві тісно пов'язані. Фактори, які можуть спричинити фінансову кризу, поділяються на зовнішні, або екзогенні та внутрішні, або ендогенні.

Основні фактори, що обумовлюють зменшення накопичення капіталу та обумовлюють виникнення кризи:

- зменшення кількості замовлень і контрактів із збуту продукції;
- неритмічне виробництво, неповне завантаження продуктивності праці;
- втрата оптових та роздрібних покупців готової продукції;
- підвищення собівартості та зниження продуктивності праці;
- збільшення обсягу неліквідних оборотних засобів та наявності наднормативних запасів;
- погане ціноутворення;
- виникнення внутрішніх та зовнішніх конфліктів плинності кадрів;
- істотного зменшення обсягів реалізації, а відтак недоотримання виручки від реалізації;
- низька конкурентоспроможність виробництва та підприємства загалом;
- зниження рівня прибутку та рентабельності тощо [2].

Частина з цих факторів обумовлює швидше обсяг грошових надходжень, ніж величини і структуру капіталу, але непрямим чином впливає на прибуток підприємства, отже, і на його капітал.

В умовах кризи можна забезпечити експоненціальне зростання капіталу, що позитивно вплине на розвиток реального сектора економіки. Основними

заходами, що стимулюватимуть зростання капіталу є: досягнення відповідності обсягу залученого капіталу обсягам активів підприємства, досягнення оптимальної структури капіталу з позиції ефективності його функціонування, мінімізація витрат з формування капіталу з різних джерел; ефективне використання капіталу в процесі господарської діяльності.

Одним із важливих аспектів стимулювання зростання капіталу на підприємствах є вплив держави. Зокрема для підприємств необхідно, щоб держава зробила доступними ті сфери економіки, котрі для них є найбільш пріоритетними. Заходи державного впливу першочергово обумовлюють зміну економічної поведінки підприємців. Від рішень, прийнятих урядом, залежать рішення, прийняті (або не прийняті) на мікрорівні. Урядова політика досягає мети тільки тоді, коли вона заохочує, а не вказує в директивному порядку. При створенні сприятливих умов підприємцям їхній приватний інтерес співпадає з інтересом держави, суспільства. Слід зазначити, що держава не повинна втручатися в ті сфери економіки, де її втручання не є необхідним. Це не тільки непотрібно, але й шкідливо для економіки.[3]

Залучення капіталу вимагає використання конкретних фінансових інструментів, планування грошових надходжень і видатків, ефективного ризик-менеджменту. Одним із найважливіших показників якості управління капіталом є ступінь оптимальності його структури, що є фактором мінімізації вартості капіталу, необхідного для фінансування довгострокового розвитку компанії.

Ефективне управління капіталом дасть змогу попередити виникнення кризи на підприємстві чи зменшити її наслідки.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2003. – 235 с.
2. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 1999. – 321 с.
3. Фінанси підприємств : підручник / за ред. А. М. Поддєрьогіна. – К. : КНЕУ, 2009. – 316 с.

Стрельська О. Б.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ В КРИЗОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ефективна система управління підприємством повинна бути спрямована на підвищення інтенсифікації використання виробничого потенціалу. Трудові ресурси як об'єкт управління являють собою сукупність взаємопов'язаних елементів, що характеризують населення, яке має необхідний фізичний розвиток, розумові здібності та знання для роботи в народному господарстві, його формування, розподіл, які знаходяться у взаємодії з матеріальними і фінансовими ресурсами, та приводяться в рух і підлягають впливу та упорядкуванню з боку суб'єктів управління різних рівнів [1]. Через те, що наразі світова економіка знаходиться у кризовому стані, управління трудовими ресурсами має носити особливий, антикризовий характер.

Концепція антикризового управління включає розробку антикризової кадрової політики, принципів антикризового управління персоналом, а також планів управління кризовими ситуаціями. В рамках антикризового управління персоналом необхідно здійснювати діагностику й аналіз системи управління персоналом для того, щоб виявити та систематизувати сукупність недоліків управління відносно головних цілей діяльності організації та розробку пропозицій щодо удосконалення існуючої структури управління [2].

Кадрова політика є складовою частиною антикризового управління підприємства, головна мета якої – досягнення стійкого становища на ринку. В умовах кризи кадрова політика підприємства трансформується, що пов'язано з обмеженістю фінансових коштів, неминучістю організаційних перетворень, скороченням чисельності персоналу і підвищенням соціально-психологічної напруги в трудовому колективі. Основні правила роботи з персоналом, яких необхідно дотримуватись в кризовій ситуації, такі: 1) скорочувати в організаційній структурі

потрібно рівні, а не робочі місця; 2) прагнути встановити кадрову структуру, найбільш відповідну ситуації, що склалася; 3) періодично переоцінювати кадрову структуру організації; 4) виділяти, підтримувати та навчати робітників, які виявляють якості лідера та здібності до управлінської діяльності; 5) підтримувати освітні програми, які реалізуються в організації; 6) проводити децентралізацію структури управління; 7) зберігати ядро кадрового потенціалу організації; 8) продовжувати набір персоналу, підтримувати його професійне зростання, особливо у життєво важливих та пріоритетних для підприємства сферах діяльності [3].

Потрібно пам'ятати і про такий важливий аспект в управлінні персоналом як мотивація персоналу для його ефективної роботи. Однією з найважливіших форм мотивації персоналу підприємств та організацій є матеріальне стимулювання праці, яке являє собою процес формування і використання систем матеріальних стимулів праці та розподілу заробітної плати відповідно до дії закону розподілу за кількістю і якістю праці [4]. Наприклад додаткова заробітна плата за працю понад встановлені норми, трудові успіхи та винахідливість і особливі умови праці або спільний корпоративний відпочинок з колегами що сприятиме кращому взаєморозумінню та об'єднанню колективу.

Оскільки в умовах кризи матеріальні ресурси обмежені, мотивувати персонал необхідно нетрадиційними методами. Нематеріальна мотивація спрямована на підвищення лояльності співробітників до компанії одночасно зі зниженням витрат на компенсацію співробітникам їх трудовитрат [5].

В процесі виконання заходів антикризового управління слід сформувати антикризову управлінську команду. Антикризова управлінська команда повинна включати до свого складу керівників та спеціалістів, які об'єднанні загальними інтересами й цілями, що пов'язані з оздоровленням та посткризовим розвитком організацій. Спеціалісти команди, яка створюється, повинні володіти мистецтвом вирішення проблем у процесах антикризового управління, мати навички практичних методів ефективного управління в умовах ризику та невизначеності. При створенні команди необхідно виконати ряд умов. Перша – це наявність за-

гальної мети та загальних інтересів членів антикризової команди. Друга умова, що визначає склад команди, – наявність людей трьох категорій, а саме: адаптивних менеджерів, здатних адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та нововведень у самій організації; кваліфікованих спеціалістів, здатних вирішувати організаційно-технологічні, економічні та фінансові завдання інноваційного та антикризового характеру; маркетологів, які володіють інформацією, зв'язками, професійними знаннями та навичками, що необхідні для вивчення попиту, пошуку нових ніш та торгівельних зв'язків; соціологів; конфліктологів. До складу антикризової команди повинні увійти люди, які виконують особливі ролі, що не збігаються з їх професійною направленістю. Їх називають генераторами ідей, аналітиками, критиками та ін. Керівник має можливість за необхідності запрошувати експертів – спеціалістів зі сторони – та давати відповідні доручення спеціальним службам. Третя умова – готовність до командної роботи.

Підприємство, що має чітко сформовану антикризовою управлінською командою кадрову політику зможе не тільки «залишитися на плаву», але й розвиватися навіть у кризових умовах господарювання.

Реалізація циклічного процесу антикризового управління персоналом, а також застосування запропонованих антикризових заходів у системі управління персоналом забезпечить зростання її ефективності і конкурентоспроможності підприємств на ринку.

Список використаних джерел:

1. Віханський О. С. Стратегічне управління / О. С. Віханський. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 296 с.
2. Кирич Н. О. Ефективне використання трудових ресурсів як фактор стабілізації функціонування підприємств / Н. О. Кирич // Україна: аспекти праці. – 2010. – №3. – С. 39–42.
3. Воронкова В. Г. Концепція кадрового менеджменту в умовах кризи / В. Г. Воронкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://libfree.com/index.php>
4. Дьолог Т. І. Управління мотивацією у вітчизняних підприємствах: мотиваційний механізм, мотиваційні фактори і критерії ефективності мотивації / Т. І. Дьолог // Економіка та держава. – 2013. – № 10. – С. 16–18.
5. Ровенська В. В. Мотивація персоналу в період економічної кризи / В. В. Ровенська // Вісник економічної науки України. – 2013. – № 1. – С. 88–90.

ЗМІСТ

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

<i>Антохіна Ю. В.</i> Оплата праці як основний фактор мотивації персоналу	3
<i>Височан О. С.</i> Аберация інформаційних потоків у системі бухгалтерського обліку	6
<i>Гаркуша К. С.</i> Особливості відображення податків в обліку виробничих запасів	9
<i>Герасимова В. Б.</i> Шляхи підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства	12
<i>Єрмаков М. С.</i> Шляхи підвищення прибутковості підприємства	15
<i>Жужгов М. І.</i> Удосконалення системи управління витратами промислового підприємства	17
<i>Заморенний Я. Р.</i> Напрями забезпечення ефективності діяльності підприємства	20
<i>Зінченко О. В.</i> Методичний аспект побудови бухгалтерського обліку бюджетних установ	23
<i>Зражевський Є. В., Скрипник Н. Є.</i> Особливості управління ціновою політикою в кризових умовах господарювання	26
<i>Коваленко В. О., Власенко М. О.</i> Статистика підприємств у формуванні інформаційної бази СНР	29
<i>Комелєва Т. С.</i> Методи оцінки нематеріальних активів підприємства	32
<i>Куценко В. Й., Поліщук О. М.</i> Вдосконалення організаційної структури підприємства як фактор підвищення ефективності його діяльності	35
<i>Міронюк А. А.</i> Особливості застосування бухгалтерського аудиту в інтеграційних процесах на ринку злиття та поглинання	38
<i>Мулик Я. І.</i> Фінансова безпека молокопереробних підприємств України та визначення її рівня на основі інтеграції показників фінансового стану ...	41
<i>Осадчая Т. С.</i> Учет транзакционных издержек: управленческий срез	43
<i>Сидоренко В. Д.</i> Особливості формування системи управління оборотними активами підприємства	46

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

<i>Берлізов І. А.</i> Ризики в агропромисловому виробництві.....	50
<i>Білозерцева В. В.</i> Особливості управління продуктивністю праці на підприємствах в кризових умовах господарювання	56
<i>Бойченко Т. О., Скрипник Н. Є.</i> Дослідження причин виникнення кризових явищ на етапах життєвого циклу підприємства.....	58
<i>Гуцул Т. А.</i> Державна підтримка підприємств галузі молочного скотарства в Україні	61
<i>Демченко А. Ю.</i> Управління змінами як альтернатива антикризовому управлінню підприємством.....	64
<i>Дробишева О. О., Гюльназарян В. В.</i> Інновації як основа сучасного антикризового менеджменту	66
<i>Євтушенко Г. В., Пастухова Н. В.</i> Управління ризиками у сфері туристичного бізнесу	69
<i>Каціна К. С., Власенко М. О.</i> Фінансовий стан та антикризове управління на підприємствах України.....	73
<i>Коваленко О. В., Горбик М. В.</i> Дослідження і оцінка платоспроможності і фінансової стійкості у системі антикризового управління	75
<i>Комар Ю. М., Шпак А. В.</i> Шляхи підвищення ефективності виробництва промислового підприємства в умовах кризи.....	77
<i>Крючко Л. С.</i> Аспекти антикризового управління банками	80
<i>Морщенок Т. С., Фалько К. І.</i> Деякі аспекти антикризового управління підприємством	82
<i>Попова В. В., Власенко М. О.</i> Національні особливості антикризового управління підприємством.....	85
<i>Сивоконь А. О.</i> Антикризове управління капіталом підприємств	88
<i>Стрельська О. Б.</i> Особливості використання трудових ресурсів підприємств в кризових умовах господарювання.....	91

Наукове видання

Мови видання: українська, російська

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ – 2015:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпропетровськ, 23–24 квітня 2015 р.)

У дев'яти томах

Том 8. Управління економікою підприємства:
національні особливості антикризового управління, облік та аналіз
в системі управління діяльністю підприємств

*Окремі доповіді друкуються в авторській редакції
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів*

Відповідальний редактор Біла К. О.
Оригінал-макет Біла К. О.

Здано до друку 23.04.15. Підписано до друку 24.04.15.
Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – плоский.
Ум. друк. арк. 4,55. Тираж 100 пр. Зам. № 0415-12.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпропетровськ, пр. К. Маркса, 111, оф. 17
тел. +38 (067) 972-90-71
www.confcontact.com
e-mail: conf@confcontact.com